

”Kriisin hetkellä Eurooppa yhdistyy”

Teorialähtöinen sisällönanalyysi Der Spiegel lehden EU-integraatiouutisoinnista Ukrainan sodan ensimmäisen vuoden ajalta

Eemeli Ylönen

Kandidaatintutkielma

Valtio-oppi

Turun yliopisto

Syksy 2024

524087

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos / Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

YLÖNEN, EEMELI: ”Kriisin hetkellä Eurooppa yhdistyy” - Teorialähtöinen sisällönanalyysi Der Spiegel lehden EU-integraatiouutisoinnista Ukrainan sodan ensimmäisen vuoden ajalta

Kandidaatintutkielma, 32 s.

Valtio-oppi

Syksy 2024

Toisen maailmansodan jälkeen Saksa on integroitunut vahvasti osaksi eurooppalaista ylikansallista yhteistyötä. Saksa on perinteisesti toiminut vahvana Euroopan unionin integraation puolestapuhujana, joka on tukenut sekä integraation syventämistä jäsenmaiden välillä että uusien jäsenmaiden liittämistä unioniin. Venäjän hyökkäys Ukrainaun vuoden 2022 helmikuussa asetti uuden haasteen eurooppalaiselle yhteistyölle, jonka vuoksi Saksan ja muiden Euroopan maiden on harkittava uudelleen suhtautumistaan Euroopan unioniin ja sen integraatioon.

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan, miten Euroopan unionin integraatiosta uutisoidaan Der Spiegel -lehdessä Ukrainan sodan ensimmäisen vuoden aikana. Tutkielmassa integraatiouutisointia tarkastellaan teoreettisena viitekehyksenä toimivien neofunktionalismin, liberaalin hallitustenvälisyyden sekä disintegraation näkökulmasta. Tutkielmassa pyrin tutkimusmetodini teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla selvittämään, löytyykö Der Spiegelin uutisoinnista viitteitä tutkielmassa käytetyistä teorioista.

Tutkimusaineiston pohjalta voi esittää johtopäätöksen siitä, että Der Spiegelissä esiintyvä integraatiouutisointi toimii jatkumona Saksan historialliselle integraatiosuhtautumiselle. Lehden integraatiouutisointi poikkeaa kuitenkin aiemmasta siten, että uutisoinnissa korostuvat aiempaa vahvemmin ulko- ja turvallisuuspoliittinen integraatio sekä Itä-Euroopan maiden hyväksyminen EU-jäseniksi. Tutkimusaineistossa esiintyvistä integraatiouutisoinnista on laajalti havaittavissa piirteitä sekä neofunktionalismista, että liberaalista hallitustenvälisyydestä. Tutkimusaineiston pohjalta ei kuitenkaan voi esittää kummankaan teorian olevan uutisoinnissa hallitsevassa asemassa.

Avainsanat: Euroopan unioni, integraatio, Saksa

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2 Saksa ja Euroopan unioni.....	2
2.1 Saksan ja Euroopan integraation yhteinen historia	2
2.2 Saksan poliittisten puolueiden suhtautuminen Euroopan unioniin	6
2.2.1 Saksan sosiaalidemokraattinen puolue.....	6
2.2.2 Saksan kristillisdemokraattinen unioni.....	7
2.2.3 Vaihtoehto Saksalle -puolue	7
2.2.4 Saksan vasemmistopuolue	8
3 Integraatioteoriat teoreettisena viitekehyksenä.....	9
3.1 Mitä on integraatio?	10
3.2 Neofunktionalismi.....	11
3.3 Liberaali hallitustenvälisyys	12
3.4 Euroopan unionin disintegraatio	13
4 Teorialähtöinen sisällönanalyysi tutkimusmetodina	15
4.1. Teorialähtöisen sisällönanalyysin kulku.....	15
4.2 Tutkielmani analyysirungot.....	16
5 Der Spiegel tutkimusaineistona	17
6. Analyysi	18
6.1 Yleiset havainnot aineistosta.....	18
6.2 Neofunktionalismin analyysirunko	19
6.3 Liberaalin hallitustenvälisyyden analyysirunko.....	22
6.4 Disintegraation analyysirunko	24
6.5 Analyysirunkojeni ulkopuoliset integraatiohavainnot	25
7. Johtopäätökset	27
Lähdeluettelo.....	29

1 Johdanto

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastelen teoriapohjaisen sisällönanalyysin avulla saksalaisessa Der Spiegel -lehdessä Ukrainan sodan ensimmäisen vuoden aikana esiintynyttä integraatiouutisointia. Tutkimuskysymykseni on: ”Miten Der Spiegel uutisoi Euroopan unionin integraatiosta Ukrainan sodan ensimmäisen vuoden aikana?” Tutkielmassani analysoin lehden uutisoinnissa esiintyvää integraatiokeskustelua kahden klassisen integraatioteorian, neofunktionalismin ja liberaalin hallitustenvälisyyden, näkökulmasta. Lisäksi tarkastelen uutisointia disintegraatioteorian näkökulmasta. Näin ollen tutkielmani jatkokysymys on: ”Esiintyykö Der Spiegel-lehden uutisoinnissa piirteitä neofunktionalismista, liberaalista hallitustenvälisyydestä tai disintegraatiosta?”

Vladimir Putin järkytti maailmaa helmikuun 24. päivänä vuonna 2022 aloittaessaan täysimittaisen hyökkäyssodan Ukraina. Putinin aloittama konflikti on suurin Euroopassa sitten toisen maailmansodan. Sodan suurimmat kauhut ja tuhot kohdistuvat Ukraina ja ukrainalaisiin, mutta sodan vaikutukset globaaliin maailmanjärjestykseen ovat myös merkittäviä. Täysimittaisen hyökkäyssodan seurauksena kaksi eurooppalaista aiemmin puolustuspoliittisesti liittoutumatonta valtiota, Suomi ja Ruotsi, liittyivät puolustusliitto Naton jäseniksi. Sota Euroopan maaperällä on muovannut keskustelua myös Euroopan tulevaisuudesta ja eurooppalaisesta yhteistyöstä.

1950-luvulta alkaen Eurooppa on asteittain integroitunut yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi (Clemens 2013 15–21; Patel 2011, 777–788). 2000-luvulla keskustelua integraatiosta ovat kuitenkin vaivanneet useat kriisit sekä niiden pohjalta syntynyt euroskeptismi. Venäjän hyökkäyssota Ukraina on nostanut kysymyksiä siitä, millaisia vaikutuksia sillä on eurooppalaiseen yhteistyöhön. Lietsooko sota Euroopan maaperällä oman valtion etuja ajavan euroskeptismin leviämistä vai toimiiko sodan luoma ulkopuolinen uhka eurooppalaista yhteistyötä syventävänä tekijänä?

Tutkielmani aluksi taustoitan analyysiani tarkastelemalla Saksan EU-integraationäkemyksen kehitystä sekä saksalaisessa politiikassa esiintyviä näkemyksiä Euroopan unionin integraatiosta. Tämän jälkeen esittelen tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen. Luvussa neljä esittelen tutkielmani tutkimusmetodin teoriapohjaisen sisällönanalyysin sekä tutkimusaineiston analysoimista varten luomani analyysirungot. Luvussa viisi tarkastelen tutkimusaineistoani Der Spiegelä sekä perustelen, miksi lehti soveltuu tutkielmani aineistoksi. Luvussa kuusi yhdistän tutkimusmetodini avulla teorian empiriaan analysoimalla Der Spiegelissä esiintyvää integraatiouutisointia. Tutkielman lopuksi esittelen analyysin pohjalta luomani päätelmät.

2 Saksa ja Euroopan unioni

Tutkielmani kannalta on ensiarvoisen tärkeää ensin tarkastella Saksan ja saksalaisten EU-integraationäkemyksen kehitystä sekä taustoittaa integraatiokeskustelua tarkastelemalla Saksan politiikassa esiintyviä EU-näkemyksiä. Tästä syystä tarkastelen tutkielmani aluksi lyhyesti Saksan suhtautumista Euroopan unionin integraatioon, jotta voin myöhemmin tutkielmassani suhteuttaa Der Spiegelin uutisoinnissa mahdollisesti esiintyvän integraatiouutisoinnin Saksan aiempiin integraationäkemyksiin. Tämän jälkeen jatkan saksalaisen integraatiokeskustelun taustoittamista esittelemällä pääpiirteittäin neljän saksalaisen puolueen suhtautumisen Euroopan unionin integraatioon.

2.1 Saksan ja Euroopan integraation yhteinen historia

Saksan EU-jäsenyyden taustalla on niin kutsuttu Saksan kysymys (saks. *Die deutsche Anfrage*). Toisen maailmansodan jälkeen Euroopassa heräsi kysymys siitä, mitä kaksi maailmansotaa aloittaneelle Saksalle tulisi tehdä, jottei Saksa enää aloittaisi sotaa. Toisen maailmansodan ratkaisu kysymykseen oli Saksan jakaminen neljään miehitysvyöhykkeeseen toisen maailmansodan voittajavaltioiden kesken. Erityisesti Ranska olisi halunnut hajottaa Saksan lopullisesti puolustukseen omaa turvallisuuttaan. Ranska ei kuitenkaan saavuttanut tavoitettaan, sillä Yhdysvallat halusi uudelleenrakentaa vahvan Euroopan ja Saksan eurooppalaiseksi kauppakumppaniksi sekä suojaksi kommunismin leviämistä vastaan. Yhdysvallat pyrki tasapainottamaan Eurooppaa ja Saksaa taloudellisesti sekä poliittisesti Marshall-avun ja uuden ylikansallisen hallintoelimen avulla. Yhdysvalloille oli selvää, että Saksan tulisi olla mukana näissä molemmissa. (Clemens 2013, 15–18.)

Vuonna 1949 Yhdysvaltojen, Yhdistyneiden kuningaskuntien sekä Ranskan miehitysvyöhykkeet yhdistettiin Saksan liittotasavallaksi (BRD). Ylikansallista hallintoelintä Eurooppaan ei kuitenkaan eurooppalaisten kansallisvaltioiden vastustuksen vuoksi perustettu ennen vuotta 1951, jolloin Saksa, Ranska ja Benelux-maat allekirjoittivat sopimuksen Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamisesta. Yhteisön perustaminen toimi ratkaisuna Saksan kysymykseen, sillä yhteistyö hiili- ja terässektoreilla sitoi Saksan eurooppalaiseen yhteistyöhön ja siten tekisi sodasta paitsi kannattamatonta niin myös materiaalisesti mahdotonta. Myös Euroopan hiili- ja teräsyhteisön jälkeen vuonna 1957 perustettujen Euroopan talousyhteisön sekä Euroopan atomienergiayhteisön tavoitteena oli hallinnoida Saksan taloudellista ja poliittista uudelleenkasvua sitomalla Saksa tiukemmin osaksi eurooppalaista yhteistyötä. (Clemens 2013, 18–21; Bulmer 1997, 49.)

Saksan osallistumisen integraation ensiaskeliin voi siis ajatella tapahtuneen pitkälti toisen maailmansodan voittajavaltioiden toimesta. Tosiasiassa integraatioon suhtauduttiin positiivisesti myös Länsi-Saksassa. Erityisesti Saksan kristillisdemokraattinen unioni (CDU) silloisen puheenjohtajansa Konrad Adenauerin johdolla ajoivat pitkälti samoja tavoitteita Yhdysvaltojen ja länsieurooppalaisten valtioiden kanssa. Länsi-integraatio (saks. *westintegration*), jolla Länsi-Saksassa tarkoitettiin liittoutumista Yhdysvaltojen kanssa sekä länsieurooppalaista Saksa-Ranska -suhteiden palauttamisen kautta tapahtuvaa integraatiota, nähtiin parhaaksi tavaksi suojautua kommunismilta sekä maan omalta historialta. Tämä Länsi-Saksan ja länsiliittoutuneiden välillä vallinnut konsensus Länsi-Saksan tulevaisuudesta mahdollisti Länsi-Saksan sulavan sopeutumisen integraation ensiaskeliin. (Granieri 2004, 4; Patel 2011, 777–778.)

1960-luvun lopulla Euroopan integraatiosta oli alkanut muodostua määrittävä tekijä eurooppalaisessa mielenmaisemassa. Erityisesti vuonna 1968 Euroopan talousyhteisön jäsenmaiden tekemä päätös poistaa tullimaksut sisämarkkinoilta sekä vuoden 1969 Haagin huippukokous, joka loi pohjan uusien jäsenmaiden hyväksymiselle, olivat askeleita kohti uusia integraation aspekteja. (Patel 2011, 782.)

1970-luvulla hallitustenvälisyys alkoi painottua Euroopan integraatioprosessissa. Myös Saksan suhtautuminen integraatioon muuttui. Bonnissa¹ Saksan poliittinen eliitti alkoi Euroopan yhteisön ylikansallisten päätöksentekuelimien sijaan lisätä Euroopan neuvostoiden painoarvoa, sillä niissä päätöksenteko tapahtui ensisijaisesti hallitusten välillä. Euroopan neuvostojen lisäksi Saksa pyrki 1970-luvulla viemään eteenpäin sektoraalista integraatiota niin kutsutun Ranska-Saksa-akselin avulla. Kyseinen akseli perustui maiden johtajien ystävällisiin suhteisiin. Maiden kahdenvälisen yhteistyön huipentumana 1970-luvulla voi pitää Euroopan valuuttajärjestelmän perustamista vuonna 1979, jonka perustamisneuvotteluissa läpimurto saavutettiin juuri Ranskan ja Saksan johtajien salaisissa neuvotteluissa. (Patel 2011, 783–784.)

Integraation hallitustenvälisyydestä huolimatta Saksan poliittinen johto suhtautui integraation sektoraaliseen etenemiseen yhä myönteisesti. Länsi-Saksassa suhtauduttiin myönteisesti Euroopan yhteisön laajentumiseen vuosina 1973, 1981 sekä 1986, sillä yhteisön laajeneminen mahdollisti taloudellisen yhteistyön ulottamisen alkuperäisen pieneurooppalaisen yhteistyön (saks. *kleineuropäisch*) ulkopuolelle. Länsi-Saksan motivaattorina integraation vauhdittamisen taustalla vaikutti Euroopan yhteisön mahdollistama maan taloudellisen aseman vahvistaminen. Tästä syystä Länsi-Saksa kannatti yhteisten sisämarkkinoiden perustamista vuonna 1986 ja integraation ulottamista myös muille hallinnon osa-alueille. Länsi-Saksan johdossa jatkettiin pragmaattista

¹ Saksan liittotasavallan pääkaupunki vuosina 1949–1990

suhtautumista Euroopan integraatioon. Suhtautumalla integraation vauhdittamiseen positiivisesti Länsi-Saksan hallinto mahdollisti maan ulkopoliittisen aseman vahvistamisen, maan varallisuuden kerryttämisen sekä stabiilimman kansainvälisen toimiympäristön luomisen. (Patel 2011, 784–786; Töglhofer 2024, 3.)

Berliinin muurin murtuminen ja Saksojen yhdistyminen muuttivat Euroopan unionin voimasuhteita, mikä aiheutti muissa eurooppalaisissa valtioissa pelkoa Saksan vallan liiallisesta kasvusta. Saksan kysymyksen voi siis sanoa palanneen mukaan keskusteluihin miltei 40 vuoden jälkeen. Saksan poliittinen johto osoitti kuitenkin huolet Euroopan valtasapainon järkkymisestä turhiksi jatkamalla oman poliittisen valtansa kasvun hillitsemistä. Kylmän sodan päätyttyä Saksa myös suostui vähentämään asevoimiensa määrää sekä luopumaan täysin joukkotuhoaseista. (Bozo 2008, 148–149; Patel 2011, 787.)

Sotilaallisen voiman vähentämisen lisäksi Saksa sammutti muiden valtioiden pelkotilat jatkamalla tiukkaa sitoutumistaan Euroopan yhteisöön ja sen integraation syventämiseen. Vuonna 1992 solmittu Maastrichtin sopimus mahdollisti integraation syvenemisen ennennäkemättömällä tavalla. Sopimuksen pohjalta perustettu Euroopan unioni vauhditti integraatiota taloudellisen integraation lisäksi erityisesti ulkopoliittikan, lainsäädännön sekä Euroopan sisäasioiden (engl. *home affairs*) saralla. Integraation sektorialaisen laajenemisen mahdollistamisen ohella Maastrichtin sopimus mahdollisti taloudellisen integraation syventämisen, sillä sopimuksen myötä vuonna 1999 11 Euroopan unionin jäsenvaltiota ottivat käyttöön yhteisen valuutan. (Patel 2011, 787.)

Maastrichtin sopimus otettiin Saksassa vastaan positiivisesti ja maan liittokansleri Helmut Kohl antoi hallituksensa kanssa sille yksiselitteisen tukensa. Kohl uskoi vankasti siihen, että yhdistynyt Saksa tulisi sitoa tiukasti Euroopan unionin instituutioihin. 1990-luvun alussa Kohlin johtaman pro-eurooppalaisen hallinnon poliittinen eliitti esitti jopa federalistisia tavoitteita Euroopan unionin integraatiolle. Näihin tavoitteisiin kuului muun muassa federalististen hallintorakenteiden luominen sekä integraation laajentaminen kylmän sodan jakolinjojen yli. Merkillepantavaa vuosituhaten vaihteen saksalaisessa euroentusiasmissa oli se, että siinä Saksa alettiin usein nähdä yksin integraation eteenpäin viejänä. Tämä oli selkeä muutos saksalaisessa integraatiokeskustelussa, sillä aikaisemmin Saksassa ei ollut haluttu yksin ottaa valta-asemaa Euroopan unionissa, vaan integraatiota oli edistetty Ranskan kanssa yhteistyössä. Ajatuksia Saksasta Euroopan unionin veturina vauhditti erityisesti se, että Saksa oli taloudellisesti merkittävästi Ranskaa vahvempi. (Bulmer & Paterson 2013, 1395; Patel 2011, 788.)

2000-luvulla Euroopan unioni on kuitenkin ajautunut useisiin peräkkäisiin kriiseihin. Ensin vuonna 2009 euroalue ajautui velkakriisiin, kun ensin Kreikka, jonka jälkeen myös Irlanti, Portugali, Espanja sekä Kypros ylivelkaantuivat (Webber 2019, 56). Euroalueen velkakriisin jälkeen Euroopan unioni ajautui seuraavaan kriisiin vuonna 2014 kun Venäjä miehitti Krimin niemimaan, mikä aiheutti merkittävimmän uhan Euroopan turvallisuudelle, sitten Jugoslavian hajoamissotien (Webber 2019, 106). Juuri kun Krimin miehityksen ja velkakriisin vaikutukset alkoivat helpottaa, ajautui Euroopan unioni seuraaviin kriiseihin. Vuonna 2011 alkaneen arabikevään vaikutukset alkoivat levitä Eurooppaan niin kutsutun pakolaiskriisin muodossa vuonna 2015. Pakolaiskriisi loi uhan Euroopan integraatiolle, sillä sen pelättiin vahingoittavan Schengen-alueen periaatteisiin kuuluvaa vapaata liikkuvuutta (Webber 2019, 135). Vuonna 2016 EU ajautui seuraavaan kriisiin, kun unionin jäsenmaassa Iso-Britanniassa järjestettiin neuvoa-antava kansanäänestys, jossa britit äänestivät unionista eroamisen puolesta. Iso-Britannian EU-ero aiheutti unionille kriisin, sillä se katkaisi 60 vuotta kestäneen unionin laajenemisen ja loi uhkakuvia unionin hajoamisesta (Webber 2019, 177–178).

Edellä mainitut Euroopan unionin kriisit vaikuttivat luonnollisesti myös saksalaiseen integraatiokeskusteluun. Euroalueen velkakriisi yhdistettynä globaaliin finanssikriisiin toivat esiin euroskeptisiä diskursseja saksalaisessa yhteiskunnassa. Vuoden 2013 liittopäivävaaleissa päätään nosti ensimmäistä kertaa 60 vuoteen merkittävä euroskeptinen puolue: Vaihtoehto Saksalle (saks. *Alternative für Deutschland*, AfD) (Weldon & Schmitt 2014, 55). Vaikka AfD ei vielä vuoden 2013 liittopäivävaaleissa 4,7 prosenttiyksikön kannatuksellaan ylittänyt vaalikynnystä², nousi puolueen kannatus vuoden 2017 vaaleissa 12,6 prosenttiin, mikä teki puolueesta Saksan kolmanneksi kannatetuimman (Deutscher Bundestag n.d.). Euroskeptisen AfD:n kannatuksen nousu Euroopan unionin kriisien kontekstissa on siis selkeä muutos saksalaisessa integraatiodiskurssissa. AfD:n noususta huolimatta saksalainen valtavirtadiskurssi säilyi kriisien myötä positiivisena EU:n suhteen. Vuoden 2013 liittopäivävaalien tulokset puhuvat integraatiodiskurssin positiivisena säilymisen suhteen, sillä vaaleissa Saksan suurimmat puolueet Saksan kristillisdemokraattinen unioni (CDU) ja Saksan sosiaalidemokraattinen puolue (SPD), joiden yhteenlaskettu kannatus ylsi 67,2 prosenttiin, säilyttivät positiivisen suhtautumisensa Euroopan unioniin (Deutscher Bundestag n.d.; Rohrschneider & Whitefield 2016, 95–98).

² Saksan liittopäivävaaleissa puolueen tulee saada vähintään 5 % kokonaisäänimäärästä saadakseen ensimmäisen ehdokkaansa läpi.

Saksan integraationäkemykset ovat siis viimevuosien euroskeptismin noususta huolimatta olleet historiallisesti positiivisia. Saksa on toisen maailmansodan jälkeen integroitunut tiukasti osaksi eurooppalaista yhteisöä ja se on perinteisesti puhunut integraation syventämisen puolesta. Tässä tutkielmassa peilaan Der Spiegelissä esiintyvää integraatiouutisointia saksalaiseen perinteisesti positiiviseen EU-diskurssiin, mutta huomioin lisäksi Saksassa ja koko Euroopassa 2000-luvulla nousseen euroskeptismin analyysissäni.

2.2 Saksan poliittisten puolueiden suhtautuminen Euroopan unioniin

Saksalaisen integraatiodiskurssin taustoittaminen saksalaisia poliittisia puolueita tarkastelemalla on tutkielmani kannalta tärkeää, sillä monet tutkimusaineistossani Der Spiegelissä esiintyvät Euroopan unionia käsittelevät artikkelit ovat sidoksissa Saksan sisäpolitiikkaan. Seuraavaksi tarkastelen lyhyesti neljää saksalaista puoluetta: Saksan sosiaalidemokraattista puoluetta (SPD), Saksan kristillisdemokraattista unionia (CDU), Vaihtoehto Saksalle -puoluetta (AfD) sekä Saksan vasemmistoa (Die Linke). Keskityn tarkastelussani puolueiden EU-näkemyksiin, sillä ne ovat tutkielmani kannalta merkittäviä. Valitsin kyseiset puolueet taustoitukseeni, sillä koen niiden tarjoavan eriäviä näkemyksiä Euroopan integraatiosta. SPD ja CDU tarjoavat taustoitukseeni suurimman hallitus -ja oppositio puolueen melko samankaltaiset EU-näkemykset. AfD:n ja Die Linken taas valitsin taustoitukseeni, koska ne edustavat Saksan politiikan valtavirrasta poikkeavia EU-näkemyksiä.

2.2.1 Saksan sosiaalidemokraattinen puolue

Saksan sosiaalidemokraattinen puolue (SPD) voitti vuoden 2021 liittopäivävaalit 25,7 prosentin kannatuksella ja puolueen puheenjohtaja Olaf Scholzista tuli Saksan liittokansleri (Deutscher Bundestag n.d.). SPD on Saksan vanhin puolue, jonka politiikassa korostuvat nykyisin talouden modernisaatio ja globalisaatio, mutta myös puolueelle perinteisesti tärkeät sosiaalidemokraattiset arvot, kuten työväenluokan ja yhteiskunnassa heikommassa olevien ihmisten sosiaaliturva (Conradt, 2024a).

SPD on perinteisesti ollut osana Saksan politiikassa suurimpien puolueiden välillä vallinnutta peruskonsensusta (saks. *Grundkonsens*), jolla tarkoitetaan puolueita yhdistävää positiivista suhtautumista Euroopan integraatioon (Sloam 2010, 61). SPD on perinteisesti nähty sekä integraation syventymisen että laajentumisen puolestapuhujana, joka on kannattanut EU:n integraatiota

vauhdittavia sopimuksia (Hertner 2018, 70–71). Vuoden 2024 Euroopan parlamenttivaaliohjelmassa SPD kuvailee Euroopan unionin olevan ”mantereemme turvallisuuden, rauhan ja vaurauden perusta”. (SPD 2024)³ Lisäksi vaaliohjelmassa mainitaan Euroopan unionin kehittämisen olevan ”maan syvimpien intressien mukaista”.⁴ SPD:n Vuoden 2024 EU-parlamenttivaaliohjelman perusteella puolueen voi luokitella EU-myönteiseksi.

2.2.2 Saksan kristillisdemokraattinen unioni

Vuoden 2021 liittopäivävaaleissa oppositioon 24,1 prosentin kannatuksella jäänyt Saksan kristillisdemokraattinen unioni (CDU) on vuonna 1945 perustettu keskustaoikeistolainen puolue. CDU yhdessä Baijerin osavaltiossa toimivan sisarpuolueensa Baijerin kristillissosiaalisen unionin kanssa muodostavat unionin, joka on ollut hallitusvastuussa suurimman osan Saksan liittotasavallan olemassaolosta (Conradt 2024b; Lees 2013, 64).

CDU on perinteisesti ollut vahva Euroopan integraation puolestapuhuja. Puolue on Euroopan unionin historian aikana puhunut yhteisten sisämarkkinoiden, tullien poistamisen sekä integraation maantieteellisen laajenemisen puolesta (Patel 2011). Omilla verkkosivuillaan CDU puhuu Euroopan unionista ”aikamme suurimpana poliittisena menestysprojektina, joka on tuonut Saksaan ja Eurooppaan rauhaa, vapautta, demokratiaa, turvallisuutta sekä vaurautta” (CDU.de, n.d.)⁵. Verkkosivuillaan CDU myös esittää EU:n demokraattisia arvoja puolustavana liberaalien demokratioiden liittoumana, jonka tehtävänä on taistella globaaleja ongelmia, kuten ilmastonmuutosta vastaan (CDU, n.d.). Puolueen omien verkkosivujen perusteella myös CDU:n voi siis luokitella hyvinkin EU-myönteiseksi puolueeksi.

2.2.3 Vaihtoehto Saksalle -puolue

Vaihtoehto Saksalle -puolue (AfD) perustettiin vuonna 2013 Euroopan finanssi- ja pakolaiskriisien muovaamassa Saksassa. Puolueen perustivat saksalaiset oikeistokonservatiivit, jotka olivat

³ Oma suomennos. Alkuperäinen sitaatti saksaksi: ” Die Europäische Union ist die Basis für Sicherheit, Frieden und Wohlstand für die Menschen auf unserem Kontinent.“

⁴ Oma suomennos. Alkuperäinen sitaatti saksaksi: ” Es ist in unserem tiefsten nationalen Interesse, die Europäische Union weiterzuentwickeln--.“

⁵ Oma suomennos. Alkuperäinen sitaatti saksaksi: ” Die EU ist und bleibt das größte politische Erfolgsprojekt unserer Zeit. Sie hat den Menschen in Deutschland und Europa Frieden, Freiheit, Demokratie, Sicherheit und Wohlstand gebracht.“

tyytymättömiä Angela Merkelin johtaman CDU:n politiikkaan (Lees 2018, 299). AfD ajaa politiikassaan konservatiivisia arvoja, vastustaa maahanmuuttoa sekä vieroksuu Saksan asemaa EU-politiikan ankkurina ja maksumiehenä (Dilling 2018, 87; Lees 2018, 299). Puolueesta on sen olemassaolon aikana muovautunut radikaali oikeistopopulistinen puolue, jossa äärioikeistolaisemmat ja nationalistisemmat näkemykset ovat syrjäyttäneet maltillisemmat näkemykset (Lemke 2020, 95).

Vuoteen 2017 saakka Saksa oli poliittisesti poikkeuksellinen valtio Euroopassa, sillä yksikään laitoikeistoa edustava puolue ei ollut saanut edustajiaan maan parlamenttiin (Lemke 2020, 94). Vuoden 2017 liittopäivävaaleissa AfD oli kuitenkin kolmanneksi suurin puolue 12,6 prosentin kannatuksellaan ja vuoden 2021 vaaleissa puolue säilytti paikkansa liittopäivillä 10,3 prosentin kannatuksella (Deutscher Bundestag 2021).

AfD:n omilla verkkosivuilla (afd.de, n.d.) Euroopan unionin integraation suhtaudutaan hyvin kriittisesti. Euroopan unionia käsittelevä osio on nimittäin otsikoitu otsikolla ”Ajattele Eurooppa uudella tavalla” (saks. *Europa neu denken*). Lisäksi otsikon yläpuolella on suuri kuva Saksan lipusta, jonka päällä lukee ”meidän maamme ensin” (saks. *unser Land zuerst*). Sivuston mukaan AfD kokee Euroopan unionin integraation uhkana Saksan suvereniteetille. Sivusto määrittelee puolueen EU-suhtautumisen seuraavasti: ”AfD edustaa ajatusta isänmaiden Euroopasta, suvereenien ja demokraattisten valtioiden eurooppalaisesta yhteisöstä.”⁶ Puolueen verkkosivuilla negatiivinen EU-suhtautuminen sitoutuu populistiselle retoriikalle tyypilliseen eliitti-kansa-kahtiajakoon. Sivuston mukaan Euroopan unionin päätöksenteossa ”monet eliitit ovat julistaneet EU-supervaltion tavoitteekseen, vaikkei sellaisella valtiolla ole selkeää kulttuuri-identiteettiä tai yhtenäistä kansaa.”⁷ Puolueen omien verkkosivujen perusteella AfD:n voi mielestäni perustellusti todeta suhtautuvan Euroopan integraatioon hyvinkin negatiivisesti. (afd.de, n.d.)

2.2.4 Saksan vasemmistopuolue

Vuonna 2007 perustetun Saksan vasemmisto -puolueen (Die Linke) kannatus vuoden 2021 liittopäivävaaleissa jäi 4,9 prosenttiin (Deutscher Bundestag 2021). Alle viiden prosenttiyksikön kannatuksesta huolimatta puolue sai 39 edustajaa parlamenttiin, sillä vuoden 2021 vaaleissa 5 prosentin vaalikynnys oli mahdollista kiertää saamalla vähintään 3 edustajaa parlamenttiin suoralla

⁶ Oma suomennos. Alkuperäinen sitaatti saksaksi: ”In Deutschland und darüber hinaus vertritt sie die Idee eines Europas der Vaterländer, einer europäischen Gemeinschaft souveräner, demokratischer Staaten.“

⁷ Oma suomennos. Alkuperäinen sitaatti saksaksi: ”Ein EU-Superstaat ist das erklärte Ziel vieler Eliten, obwohl ein solcher Staat weder eine klare kulturelle Identität noch ein einheitliches Staatsvolk besitzt.“

valinnalla (Deutsche Welle 2023).⁸ Die Linke on puolueohjelmansa mukaan sosialistinen puolue, jonka perusarvoihin kuuluvat demokratia, vapaus, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, internationalismi ja solidaarisuus. Puolue vastustaa kapitalismia, sillä sen mukaan kapitalistinen järjestelmä on ristiriidassa puolueen arvojen kanssa (Die Linke, 2011).

Die Linke on perinteisesti nähty EU-kriittisenä puolueena, joka on vastustanut EU:n markkinarakennetta (Rohrschneider & Whitefield 2016, 89). Puolueen EU-kriittisyys juontaakin pitkälti juurensa AfD:stä poiketen kapitalismin ja tuloerojen vastustamiseen, eikä niinkään Euroopan yhdentymisen vastustamiseen. Die Linken verkkosivuilla tämä asennoituminen on helposti havaittavissa jo EU:ta käsittelevän osion otsikosta: ”Jokaisen, joka haluaa Euroopan, täytyy ottaa se pois rikkailta.”⁹ Puolueen EU-kritiikki jatkuu myöhemmin, kun sivustolla kuvaillaan unionia: ”Monille Euroopan unioni edustaa toivoa rauhasta ja vapaudesta. Sen sijaan se edistää kilpailua ja yksityistämistä sekä vahvistaa pääoman etuja.”¹⁰ (Die Linke, n.d.). Puolueen verkkosivujen avulla Linken voi tulkita vastustavan Euroopan unionin integraation sijaan kapitalismia niin Saksassa kuin Euroopan unionissa.

3 Integraatioteoriat teoreettisena viitekehyksenä

Tutkielmassani käytän teoreettisena viitekehyksenä kahta klassista Euroopan unionin integraatioteoriaa. Integraatioteorioiden ymmärtäminen on tutkimusmetodini sisällönanalyysin kannalta merkittävää ja siksi pyrin tässä luvussa tuomaan esiin teorioiden pääpiirteitä, jotta voin niiden pohjalta luoda analyysirungot tutkimusaineistoni jäsentelyä varten. Aloitan teoreettisen viitekehyksen käsittelemisen yleisellä tasolla tarkastelemalla integraatiotutkimuksen kehitystä ja sen tutkimuskysymyksiä. Tämän jälkeen tarkastelen kahta klassista integraatioteoriaa: neofunktionalismia ja hallitustenvälisyyttä, jotka tarjoavat kaksi erilaista näkökulmaa Euroopan integraation tarkasteluun. Luvun lopuksi tarkastelen lyhyesti Euroopan integraation vastavoimaa, disintegraatiota, käsittelevää tutkimusta.

⁸ Saksan parlamenttivaaleissa äänioikeutetulla on kaksi ääntä, joista ensimmäisen hän antaa suoraan yhdelle oman vaalipiirinsä ehdokkaalle ja toisen yhdelle oman osavaltionsa puoluelistoista. (Bundesministerium des Innern und für Heimat, n.d.)

⁹ Oma suomennos. Alkuperäinen sitaatti saksaksi: ”Wer Europa will, muss es den Reichen nehmen.”

¹⁰ Oma suomennos. Alkuperäinen sitaatti saksaksi: “Die Europäische Union verkörpert für viele die Hoffnung auf Frieden und Freiheit. Stattdessen fördert sie Wettbewerb und Privatisierung und stärkt die Interessen des Kapitals.“

3.1 Mitä on integraatio?

Integraation yksiselitteinen määrittelemine ei ole helppoa. Toisen klassisen integraatioteorian, neofunktionalismin, puolestapuhujana tunnettu Ernst Haas määritteli integraation seuraavasti: ”*integraatio on prosessi, jonka myötä poliittiset toimijat eri kansallisissa järjestelmissä muuttuvat tarpeesta siirtää lojaliteettejaan, odotuksiaan ja poliittisia toimintojaan kohti uutta keskusta, jonka instituutioilla on -tai ne vaativat- toimivaltaa aiempien kansallisvaltioiden yli*” (Haas 1958, 16; Tiilikainen & Palosaari 2007, 14). Tämä laaja määritelmä käsittää integraation sekä sosiaalisena että poliittisena prosessina. Kaikki tutkijat eivät kuitenkaan määrittele integraatiota yhtä laajasti. Esimerkiksi hallitustenvälisyyden kannattajat rajaavat määritelmänsä koskemaan sellaisten poliittisten instituutioiden luomiseen, joihin valtiot liittyvät (Diez & Wiener 2009, 2–3). Näitä kahta klassista määrittelytapaa yhdistää integraation mieltäminen ennen kaikkea prosessiksi. Sekä neofunktionalistit että hallitustenvälisyyden tutkijat painottavat integraatioprosessin tärkeyttä, ei niinkään prosessin lopputulosta (Diez & Wiener 2009, 2–3; Tiilikainen & Palosaari 2007, 10–11).

Euroopan integraatiosta on historian kuluessa muodostunut moninainen tutkimuskohde, jota on pyritty selittämään erilaisilla teoretisoinneilla. Thomas Diez ja Antje Wiener (2009) jaottelevat teoreettisen integraatiotutkimuksen historian kolmeen aikakauteen. Heidän mukaansa ensimmäinen integraatioteorian aikakausi alkaa 1960-luvulta. Tällöin integraatiotutkimus keskittyi selittämään prosesseja, joissa perustetaan instituutioita valtiotason yläpuolelle (Diez & Wiener 2009, 7–8). Näitä prosesseja pyrkivät selittämään esimerkiksi omassa tutkimuksessani käyttämäni neofunktionalismi ja hallitustenvälisyys, jotka kuitenkin pyrkivät selittämään prosesseja eri näkökulmista.

Integraatioteorian toinen vaihe alkoi Wienerin ja Diezin (2009) mukaan 1980-luvulta ja tämän aikakauden teoreettisen tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millainen poliittinen järjestelmä EU on sekä miten sen poliittisia prosesseja voi kuvailla. Tämä aikakausi toi integraatiotutkimukseen institutionalistisia sekä vertailevia näkökulmia. Teoreettisen integraatiotutkimuksen kolmas vaihe alkoi 1990-luvulla ja se toi tutkimukseen uusia kansainvälisen politiikan tutkimuksen näkökulmia. Postrukturalistiset, konstruktivistiset ja kriittisen teorian näkemykset haastoivat perinteiset integraatioteoriat diskursiivisuudellaan. Uudet näkökulmat keskittyivät tarkastelemaan integraation käsitteen konstruktioita sekä sitä, millaisia sosiaalisia ja poliittisia seurauksia integraatio saa aikaan. (Diez & Wiener 2009, 7–11.)

Oman tutkielmani kannalta on tärkeää tarkastella kahta käsitettä, joita usein käytetään osin limittäin kuvaamaan integraation etenemistä. Ensimmäinen näistä käsitteistä on integraation syveneminen,

jolla EU:n kohdalla tarkoitetaan uusien tehtävien siirtymistä kansallisvaltioilta unionille (Tiilikainen & Palosaari 2007, 14). Omassa tutkielmassani tarkastelen mahdollista integraation syvenemistä puoltavaa saksalaista integraatiouutisointia. Esimerkkinä tällaisesta uutisoinnista voisi toimia mahdollinen vaatimus unionin taloudellisen tai sotilaallisen yhteistyön syventämisestä. Toinen käsitteistä on integraation laajentuminen, jolla taas tarkoitetaan unionin maantieteellistä laajenemista ja uusien jäsenmaiden tuomista mukaan integraatioprosessiin (Tiilikainen & Palosaari 2007, 14). Pysin tarkastelemaan omassa tutkielmassani myös mahdollista integraation laajentumiskurssia, josta esimerkkinä voisi toimia mahdolliset vaatimukset Ukrainan liittämistä Euroopan unioniin.

3.2 Neofunktionalismi

Neofunktionalismi on ollut kiinteä osa integraatiotutkimusta 1900-luvun jälkipuoliskolta alkaen, jopa siinä määrin, että moni pitää integraatioteoriaa ja neofunktionalismia lähes synonyymeina (Rosamond 2000, 50). Neofunktionalismi pohjautuu funktionalismiin. Funktionalismi on kansainvälisten suhteiden teoria, jonka johtohahmona on pidetty David Mitranya. Funktionalismin mukaan valtion suvereniteetti on epärationaalinen tapa rakentaa kv-suhteita. Yhdysvaltalaisista alkuperää oleva neofunktionalismi soveltaa mitranyaista funktionalismia sovittamalla sitä integraation maantieteelliseen ja institutionaaliseen viitekehykseen. Neofunktionalismin merkittävämpänä teoksena on pidetty Ernst Haasin teosta *The Uniting of Europe* (1958), joka pyrkii selittämään Euroopan teräs- ja hiiliyhteisön integraatiota neofunktionalismin keinoin. (Tiilikainen 2007, 41–42.)

Neofunktionalismi on luonteeltaan pluralistinen teoria, joka näkee integraation tietynlaisena automaattisena prosessina. Prosessi saa alkunsa, kun valtiolliset toimijat aloittavat ylikansallisen yhteistyön jollain alalla. Yhteistyön aloittaminen synnyttää uudenlaisen toimija-asetelman, jossa valtiollisten toimijoiden ohella ei-valtiollisilla toimijoilla, kuten yrityksillä, on tärkeä asema. Neofunktionalismin kuvailema integraatioprosessi perustuu ylikansallisen toimijajärjestelmän luomiseen, jossa yhteistyön syvenemisen ja laajenemisen nähdään tuovan toimijoille etuja. (Tiilikainen 2007, 42.)

Integraation osalta neofunktionalistit näkevät taloudellisen yhdentymisen tärkeänä integraation eteenpäin viejänä. Rosamondin (2000) mukaan integraatioprosessi on mahdollista käynnistää ”matalan politiikan” -sektoreilla (low politics), kunhan nämä ovat taloudellisen yhdentymisen kannalta avainasemassa. Euroopan integraation kontekstissa tällaisena ”matalan politiikan” integraationa on nähty Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustaminen. (Rosamond 2000, 51.)

Neofunktionalistien näkemysten mukaan yhteistyön aloittaminen avainasemassa olevilla talouden sektoreilla, johtaa niin kutsuttuun spill-over-mekanismiin, jota voidaan pitää yhtenä neofunktionalismin peruskäsitteistä. Spill-over-mekanismilla tarkoitetaan integraation itsenäistä leviämistä politiikan sektorilta toiselle. Ernst Haasin ajattelussa tämä näkyi ensisijaisesti Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamisen aikaansaamaa integraation leviämistä muillekin kuin vain hiili- ja terässektoreille. (Niemann & Schmitter 2009, 49.) Haas (1958) kuvailee spill-over-efektin muodostavan integraation ekspansiivisen logiikan, jonka mukaan integraatio yhdellä sektorilla tuottaa painetta syventää integraatiota myös muilla sektoreilla. Ajatus sektoreiden keskinäisriippuvuudesta johtaa tilanteeseen, jossa yhden sektorin integraatio mahdollistetaan integroitumalla myös muilla sektoreilla (Haas 1958, 283; Niemann & Schmitter 2009, 49). Neofunktionalismin ajatuksena on, että lopulta spill-over-mekanismien avulla integraatio läikkyyisi taloudellisen integraation sektorilta myös poliittiseen integraatioon. (Tiilikainen 2007, 43.)

Toinen neofunktionalismin peruskäsite on muuttuvien lojaliteettien periaate, jonka mukaan integraation eteneminen, varsinkin poliittisen integraation sektoreille, vaatii keskeisten toimijoiden lojaliteettien muuntumista uutta ylikansallista keskusta tukeviksi (Tiilikainen 2007, 43). Euroopan unionin kontekstissa tällainen keskeisten lojaliteettien muuttuminen tarkoittaa muutoksia jäsenvaltioiden päättäjien näkemyksissä integraation eri sektoreilla.

Suosioistaan huolimatta neofunktionalismin integraationäkemyksiä on myös kritisoitu. 1960-luvun puolivälissä integraatiotutkimuksessa syntyi ylikansallisia toimijoita vastustavia ja valtioiden välistä yhteistyötä korostavia näkökulmia. Seuraavaksi esittelen neofunktionalismia kansallisvaltiokeskeisemmän näkemyksen Euroopan integraatiosta: liberaalin hallitustenvälisyyden.

3.3 Liberaali hallitustenvälisyys

Neofunktionalismi sai 1960-luvun puolivälissä itselleen vastustajan valtioiden välistä yhteistyötä vaalivasta hallitustenvälisyydestä. Merkittävänä tekijänä integraatiotutkimuksen valtiokeskeistymisen taustalla on pidetty Charles de Gaullen paluuta Ranskan presidentiksi vuonna 1958. Charles de Gaullen valtiokeskeiset näkemykset vaikuttivat EY:n päätöksentekoon siten, että integraation leviäminen sektorilta toiselle rajattiin ja päätösvalta palautettiin kansallisvaltioiden päämiehille. Hallitustenvälisyydestä on integraatiotutkimuksessa muodostunut hyvin moninainen tutkimussuunta, jonka näkemyksiä yhdistää integraation näkeminen kansallisvaltioiden välisenä yhteistyönä tilanteissa, joissa yhteistyö hyödyttää kansallisvaltioiden omia intressejä. (Tiilikainen 2007, 46–47.)

Yhtenä hallitustenvälisyyden varhaisimmista oppi-ististä on pidetty yhdysvaltalaisista Stanley Hoffmania, joka vastusti kirjoituksissaan neofunktionalistista näkemystä integraatiosta sekä pyrki palauttamaan valtiokeskeisyyden integraatiotutkimukseen. Hoffmanin näkemys integraatiosta vastaa realistisen kv-tutkimuksen näkemyksiin kansallisvaltioista tutkimuksen perusyksikkönä. (Rosamond 2000, 75–76.) Hoffman kyseenalaisti neofunktionalismille tyypillisen spill-over-ilmion. Hänen mukaansa valtioiden välinen syväkin yhteistyö on valtioiden kannalta kannattavaa valtopolitiikan ytimen ulkopuolella (low politics). Eikä integraatio leviäisi spill-over-mekaniikan mukaan, vaan valtiot vahtisivat integraation leviämistä suhtautuen erityisen varauksellisesti integraatioon valtopolitiikan ytimessä (high politics). (Tiilikainen 2007, 46–47; Rosamond 2000, 77.)

Tunnetuimpana hallitustenvälisyyden muotona pidetään Andrew Moravcsikin liberaalia hallitustenvälisyyttä. Moravcsik kuvailee valtioiden välisen yhteistyön kaksivaiheisena prosessina, jossa valtioiden päämiehet aluksi määrittävät omat preferenssinsä. Tämän jälkeen syntyy kilpailutilanne, jossa valtiot neuvottelevat keskenään muodostaakseen preferenssiensä pohjalta sopimuksia. (Tiilikainen 2007, 48.) Liberaalin hallitustenvälisyyden peruseriaatteena on, että suuret kansainväliset sopimukset, kuten Maastrichtin sopimus, eivät ole syntyneet ylikansallisten toimijoiden tai spill-over-mekanismien ansiosta, vaan valtioiden preferenssien vaiheittaisen lähentymisen myötä solmittujen sopimusten vuoksi. Aikaansaattujen sopimusten pohjalta luodut instituutiot kyllä tuottavat hyötyä jäsenvaltioille, mutta jäsenvaltioiden päätäntävalta ei kuitenkaan keskity instituutioille, kuten neofunktionalistit esittivät, vaan säilyy valtioilla. (Pollack 2001, 225–226.)

Liberaalia hallitustenvälisyyttä ja neofunktionalismia voi siis integraatiotutkimuksessa pitää toistensa tietynlaisina vastavoimina. 2000-luvulla Euroopan Unioni on kuitenkin kulkenut kriisistä kriisiin, mikä on herättänyt integraatiotutkimuksessa kysymyksiä siitä, onko Eurooppa kuitenkin menossa kohti disintegraatiota (Vollaard 2014, 1). Näin ollen tutkimuksessa integraatioteorioiden rinnalle on noussut erilaisia näkemyksiä disintegraatiosta, jotka omalla tavallaan kyseenalaistavat sekä neofunktionalistiset että liberaalin hallitustenvälisyyden käsitykset Euroopan integraatiosta.

3.4 Euroopan unionin disintegraatio

Euroopan unionin aikaansaama poliittinen integraatio on lähihistoriassa miltei ainutkertaista. Vaikka Euroopan unionin lisäksi poliittista yhdentymistä on tapahtunut esimerkiksi Saksassa vuonna 1990, on poliittinen disintegraatio ollut lähihistoriassa paljon yleisempää. (Vollaard 2014, 1.) Euroopan unioni on kuitenkin jatkanut integraation tiellä aina viime vuosiin saakka. Uusia jäsenmaita on

vuodesta 1957 alkaen liittynyt unioniin tasaisin väliajoin, eikä yksikään maa ennen Iso-Britanniaa ole luopunut unionin jäsenyydestä (Webber 2019, 2). Tilanne on kuitenkin muuttunut sillä, viimeisen 20 vuoden aikana Euroopan unionin voi katsoa kulkeneen kriisistä kriisiin. Webberin (2019, 10) näkemyksen mukaan unioni on viime vuosina joutunut moniulotteiseen ja pitkäkestoiseen kriisiin, joka alkoi vuoden 2009 finanssikriisistä ja jatkui pakolaiskriisiin, Brexitiin ja Krimin miehitykseen muodostaen moniulotteisen ja pitkäkestoisen kriisin. Euroopan unionin kohtaamat viimeaikaiset kriisit eivät kuitenkaan rajoitu näihin Webberin mainitsemiin kriiseihin, sillä myös koronaviruspandemia ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan ovat kriisejä, jotka unioni on viime vuosina joutunut kohtaamaan.

Euroopan unionin kohtaamat kriisit yhdistettynä jäsenmaissa esiin nousseeseen euroskeptismiin ovat nostaneet esiin ajatuksia siitä, miten nämä unionin kohtaamat haasteet ja epäilykset vaikuttavat unionin peruuttamattomana pidettyyn integraatiokehitykseen (Webber, 2019, 2.) Integraatiotutkimuksessa onkin noussut esiin ajatus siitä, onko Euroopan unioni matkalla kohti disintegraatiota (Vollaard 2014,1).

Disintegraatio on tutkimuskäsitteenä kohtalaisen uusi, eikä EU-tutkimus ole toistaiseksi onnistunut sitä täysin teoretisoimaan (Rosamond 2016, 865). Perinteisin teoretisointiyritys lienee rakenteellisen realismin (*structural realism*) näkemys Euroopan integraatiosta (Vollaard 2014, 2). Rakenteellisen realismin kannattajien Sebastian Rosaton (2011) ja John Mearsheimerin (1990) mukaan Euroopan yhteisö perustettiin kylmän sodan aikana Neuvostoliiton luoman geopoliittisen uhan vuoksi. Rakenteellisen realismin kannattajat uskovat Neuvostoliiton hajoamisen poistaneen tarpeen Euroopan integraatiolle, sillä mikään geopoliittinen uhka ei hajoamisen jälkeen pakottaisi jäsenvaltioita luovuttamaan suvereniteettiaan EU:n kaltaiselle supranationaalille toimijalle (Rosato 2011; Vollaard 2014, 3). Rosaton ja Mearsheimerin neorealistiset ennustukset eivät kuitenkaan ole toteutuneet, sillä Euroopan integraatio jatkui aiempaa nopeammalla tahdilla Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen (Vollaard 2014, 3–4). Nykyään neorealistinen tapa perustella disintegraatiota geopoliittisen uhan puuttumisella ei mielestäni ole pätevä, sillä Venäjän sotatoimet Ukrainassa luovat uuden geopoliittisen uhan Euroopalle. Näin ollen Ukrainan sodan aikana mahdollisesti esiintyvää disintegraatiouutisointia ei ole relevanttia pyrkiä selittämään geopoliittisen uhan puuttumisella.

Disintegraatiota on yritetty selittää myös perinteisillä integraatioteorioilla, mutta nekään eivät kykene selittämään disintegraatiota riittävän hyvin (Vollaard 2014, 3; Rosamond 2016, 867). Disintegraation teoretisoinnin hajanaisuuden vuoksi olen tutkielmassani päättänyt käyttämään Douglas Webberin (2019) disintegraatio-määritelmää, joka ei varsinaisesti ole disintegraatioteoria, mutta se tarjoaa selkeän kehyksen disintegraatiouutisoinnin tarkastelemiseen.

Douglas Webberin määritelmän mukaan disintegraatio on kolmiulotteinen prosessi. Ensimmäinen disintegraation ulottuvuus Webberin jaottelussa on horisontaalinen, jolla tarkoitetaan jäsenvaltioiden eroa unionin jäsenyydestä. Toistaiseksi ainoana esimerkkinä horisontaalisesta disintegraatiosta voidaan pitää Iso-Britannian EU-eroa. Toinen disintegraation ulottuvuus on vertikaalinen. Sillä Webber tarkoittaa prosessia, jossa Euroopan unionin instituutiot menettävät valtaansa suhteessa jäsenvaltioihin. Kolmas disintegraation ulottuvuus on sektoraalinen, jossa jäsenvaltioiden väliset yhteiset politiikat (*common policies*) hajoavat jäsenvaltioiden palauttaessa politiikan osa-alueita itselleen. (Webber 2019, 14.) Webberin määritelmä tarjoaa omaan tutkielmaani sopivan teoriakehyksen, sillä se mahdollistaa disintegraatiouutisoinnin etsimisen tutkimusaineistosta. Laajempaan disintegraation taustatekijöitä käsittelevään tutkimukseen Webberin määritelmä olisi liian suppea, sillä se ei mielestäni tarjoa selittäviä tekijöitä disintegraatiolle. Oman tutkielmani kannalta määritelmä on kuitenkin sopiva.

4 Teorialähtöinen sisällönanalyysi tutkimusmetodina

Sisällönanalyysi on laadullisessa tutkimuksessa käytetty tutkimusmetodi, joka mahdollistaa kerätyn aineiston järjestelmällisen ryhmittelyn johtopäätöksien tekemistä varten. Sitä ei lähtökohtaisesti ohjaa mikään teoria, mutta siihen voidaan liittää erilaisia teoreettisia näkökulmia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 80; 89.) Omassa tutkielmassani käytän teorialähtöistä sisällönanalyysia, jossa sovellan sisällönanalyysiin neofunktionalismia, liberaalia hallitustenvälisyyttä sekä Euroopan disintegraatioteoriaa. Tässä luvussa esittelen aluksi teorialähtöisen sisällönanalyysin tutkimusrakenteen. Sen jälkeen esittelen aiemman tutkimuskirjallisuuden pohjalta luomani analyysirungot, joiden pohjalta tarkastelen integraatiouutisointia Der Spiegel -lehden uutisoinnissa.

4.1. Teorialähtöisen sisällönanalyysin kulku

Teorialähtöinen sisällönanalyysi on deduktiivinen tutkimusmuoto, jossa analyysin luokittelu pohjautuu olemassa olevaan teoriaan. Aineiston analysoiminen alkaa teorialähtöisessä sisällönanalyysissa teorian käsitteistöön perustuvan analyysirungon luomisesta. Analyysirungon luominen vaatii aluksi toista sisällöntutkimuksen metodia: aineistolähtöistä sisällöntutkimusta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97). Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla tutkimuksessa käytettävistä teorioista luodaan kolmivaiheisen induktiivisen prosessin avulla analyysirunko myöhemmin toteutettavaa teorialähtöistä sisällönanalyysia varten. Kyseinen prosessi alkaa aineiston

pelkistämällä, jossa aineistosta etsitään tutkimuskysymyksen kannalta tärkeitä ilmauksia ja luodaan niistä pelkistettyjä ilmauksia. Tämän jälkeen samaa ilmiötä käsittelevät pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään luokkiin ja alaluokkiin, jotka mahdollistavat aineistopohjaisen sisällönanalyysin viimeisen vaiheen eli käsitteellistämisen. Käsitteellistämisen tarkoituksena on luoda teoreettisia käsitteitä ryhmiteltyyn aineiston pohjalta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 93–97.)

Teorian käsitteellistämisen pohjalta luodun analyysirungon avulla teorialähtöisessä sisällönanalyysissä pystytään poimimaan tutkimusaineistosta asiat, jotka kuuluvat analyysirunkoon (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97). Omassa tutkielmassani luon tutkimuskysymykseeni sopivat analyysirungot neofunktionalismille, liberaalille hallitustenvälisyydelle sekä Euroopan disintegraatiolle. Tämän jälkeen sijoitan tutkimusaineistossani esiintyvät ilmiöt ja käsitteet teorioiden pohjalta luotuihin analyysirunkoihin. Teoriapohjaisen sisällönanalyysini tarkoituksena on siis selvittää, löytyykö Der Spiegel -lehdessä mahdollisesti esiintyvistä Euroopan integraatioutisoinnista piirteitä klassisista integraatioteorioista tai toisaalta Euroopan disintegraatiosta. Seuraavaksi aloitan Der Spiegelissä esiintyvän integraatiokeskustelun analysoimisen esittelemällä teoreettista sisällönanalyysia varten luomani analyysirungot.

4.2 Tutkielmani analyysirungot

Tutkielmassani tarkastelen Der Spiegel -lehdessä esiintyvää integraatioutisointia kolmen eri teoriakehyksen pohjalta luodun analyysirungon avulla. Loin käyttämäni analyysirungot luvussa 3 esittelemäni teoriakirjallisuuden pohjalta aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Aloitin teoriakirjallisuuden analysoimisen etsimällä tutkimuskysymykseeni kannalta merkittäviä aiheita ja ilmauksia. Tämän jälkeen luokittelin ilmaukset kolmen yläkäsitteen alle. Ilmauksien käsitteellistämisen pohjalta luodut yläkäsitteet synonyymeineen sekä alakäsitteineen toimivat tutkimuksessani indikaattoreina, joiden avulla etsin tutkimusaineistostani piirteitä tutkielmassani käyttämäni teorioista. Näitä indikaattoreita etsin tutkimusaineistosta kokoamalla ensin kaiken Euroopan unionin integraatiota käsittelevän uutisoinnin yhteen, jonka jälkeen luokittelin uutismaininnat teorialähtöisen sisällönanalyysin periaatteiden avulla teoriakohtaisiin analyysirunkoihin.

Tässä tutkielmassa tarkastelen integraatioutisointia neofunktionalismin näkökulmasta luvussa 3.2 esittelemäni kirjallisuuden pohjalta luomani analyysirungon avulla. Neofunktionalismin käsitteellistämisen pohjalta luomani analyysirunko koostuu kahdesta yläkäsitteestä: spill-overista sekä lojaliteettien siirtymisestä ylikansalliselle toimijalle. Analyysirunkoni mukaisia indikaattoreita

neofunktionalismista ovat esimerkiksi tutkimusaineistoni maininnat yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan luomisesta (Der Spiegel 10/2022, 56; 13/22, 6; 18/2022, 6; 22/2022, 27; 40/2022, 77).

Liberaalia hallitustenvälisyyttä käsittelemän analyysissäni luvun 3.3 kirjallisuuden pohjalta luomani analyysirungon avulla. Myös liberaalin hallitustenvälisyyden analyysirunko koostuu kahdesta yläkäsitteestä, jotka ovat yhteistyö hallitusten välillä sekä integraatio valtioiden preferenssien lähentymisen päämääränä. Analyysirunkoni mukaisia indikaattoreita liberaalista hallitustenvälisyydestä ovat esimerkiksi tutkimusaineistoni maininnat hallitustenvälisen yhteistyön syventämisestä Euroopan yhtenäisyyden säilyttämiseksi (Der Spiegel 15/2022, 31; 22/2022, 25 & 29; 50/2022, 81).

Disintegraatiouutisointia analysoin tutkielmassani analyysirungon avulla, jonka olen luonut Webberin (2019) määrittelemien disintegraation kolmen ulottuvuuden pohjalta. Ulottuvuuksien pohjalta luotu analyysirunko koostuu kolmesta yläkäsitteestä: jäsenvaltioiden eroaminen EU-jäsenyydestä, ylikansallisten instituutioiden vallan heikkeneminen sekä unionin yhteisten politiikkojen palautuminen jäsenvaltioille. Indikaattorina disintegraatiosta toimii esimerkiksi tutkimusaineistossani esiintyvä vaatimus realistisesta omia etuja ajavasta saksalaisesta ulkopolitiikasta (Der Spiegel 9/2022, 23).

5 Der Spiegel tutkimusaineistona

Der Spiegel on saksalainen vuodesta 1947 alkaen julkaistu viikkolehti, joka on levikiltään Euroopan suurimpia ja Saksan toiseksi suurin Bildin jälkeen (Eurotopics n.d., Meedia 2020). Der Spiegel on saksankielinen julkaisu, jonka vuoksi sen kohdeyleisö koostuu saksankielisestä maailmasta. Lehden julkaisut koostuvat uutisista ja tutkivasta journalismista, jotka käsittelevät suomalaisten päivälehtien tavoin aihealueita politiikasta urheilu-uutisiin. Lehden saksankielisestä kohdeyleisöstä huolimatta lehdessä julkaistaan Saksaa käsittelevien uutisten lisäksi paljon ulkomaan uutisia (Spiegel 9/2022 – Spiegel 9/2023).

Der Spiegelin asema saksalaisena valtamediana tekee lehdestä sopivan tutkielmani aineistoksi. Suurena lehtenä Der Spiegelin on tavallisen uutisoinnin lisäksi mahdollista herättää keskustelua yhteiskunnallisista aiheista. Lehden toimitus kykenee käyttämään diskursiivista valtaa tuomalla tietynlaisia diskursseja esiin julkaisuissaan. Omassa tutkielmassani tarkastelen Der Spiegelin uutisoinnissa ilmevä EU-keskustelua Ukrainan sodan ensimmäisen vuoden ajalta. Tutkielmani kannalta on tärkeää huomioda, ettei Der Spiegelin esille tuoma EU-diskurssi välttämättä vastaa kaikkien saksalaisten

näkemyksiä Euroopan unionista. Tämä ilmenee Der Spiegelin lukijakuntaa tarkastelemalla. Lehden lukijoiden enemmistö koostuu entisen Länsi-Saksan alueella asuvista keskimääräistä saksalaista korkeammassa sosioekonomisessa asemassa olevista keski-ikäisistä tai sitä vanhemmista ihmisistä (Meedia 2019). Lukijakunnan tarkastelemisen lisäksi täytyy ottaa huomioon Der Spiegelin poliittinen sijoittautuminen diskurssien takana. Saksan poliittisen kasvatuksen keskusviraston (saks. *Bundeszentrale für politische Bildung*) alaisuudessa toimiva Eurotopics (n.d.) määrittelee lehden olevan taustaltaan vasemmistoliberaali (saks. *linksliberal*).

Tutkielmani tutkimusaineistona toimii Der Spiegelin julkaisut Venäjän hyökkäyssodan ensimmäisen vuoden ajalta. Tarkemmin tutkimusaineistoni koostuu Der Spiegelin näköislehdissä esiintyvistä Euroopan integraatiota sekä Ukrainan sotaa käsittelevistä uutisartikkeleista. Tutkimusaineistooni kuuluvat ainoastaan julkaisuiden tekstisisällöt; tutkielmassani en analysoi tutkimusaineistoni sisältämiä kuvia. Toteutin tutkimusaineistoni rajaamisen manuaalisesti lukemalla tutkimusaineistooni kuuluvat 52 lehtijulkaisua ja erottelemalla tutkimuskysymyksen kannalta merkittävät uutisartikkelit muusta uutisoinnista. Tutkielmani kannalta relevantin uutisoinnin erottelemisen jälkeen luokittelin aineistoni sisältämän EU-integraatiouutisoinnin teorialähtöisen sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti kolmeen analyysirunkoon.

6. Analyysi

Tutkielmani analyysin tarkoituksena on teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla tarkastella tutkimusaineistoani tutkimuksessani käyttämieni teoreettisten viitekehysten näkökulmista. Analyysini aluksi käsittelen tutkimusaineistoni pohjalta tekemiäni yleisiä havaintoja Der Spiegelin uutisoinnista. Tämän jälkeen käsittelen tutkimusaineistossa ilmennyttä integraatiouutisointia luomieni analyysirunkojen avulla. Lopuksi tarkastelen lyhyesti analyysirunkojeni ulkopuolelle jäänyttä integraatiouutisointia.

6.1 Yleiset havainnot aineistosta

Ennen tutkimusaineiston tarkempaa analysoimista teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla, on tarpeellista tarkastella aineistoa yleisellä tasolla. Päälimmäiseksi havainnoksi tutkimusaineistosta nousee integraatiouutisoinnin vähäisyys, sillä tutkimusaineistoni 52 lehtijulkaisusta löysin yhteensä vain 44 mainintaa Euroopan unionin integraatiosta ja yhden disintegraatiosta. Suhteellisen vähäisen Euroopan unionin integraatiota käsittelevän uutisoinnin myötä on perusteltua esittää, ettei Euroopan unionin integraatio ollut Der Spiegelin uutisoinnissa suurimpia tai näkyvimpiä teemoja. Uutisoinnissa

näkyvämpiä teemoja olivat esimerkiksi Saksan energiapolitiikka, raportit Ukrainan sodan vaiheista sekä Saksan sisäpoliittiset tapahtumat.

Toinen integraatiouutisoinnin määrään liittyvä merkittävä havainto on uutisoinnin määrän muutos tarkasteltavan ajanjakson aikana. Aineiston 44:stä tutkimuskysymykseni kannalta merkittävästä EU-integraatiota käsittelevästä uutismaininnasta 38 oli julkaistu hyökkäyssodan ensimmäisen puolen vuoden aikana. Uutismaininnoista siis 86,4 prosenttia on tarkastelujakson ensimmäiseltä puoliskolta. Havainnon perusteella on selvää, että Euroopan unionin integraatio oli näkyvämpi osa Der Spiegelin uutisointia ja saksalaista poliittista keskustelua tarkastelemani ajanjakson ensimmäisellä puoliskolla. Sodan jatkuessa puheet Euroopan yhtenäisyydestä ja integraatiosta väistyivät uutisoinnissa muiden aiheiden tieltä.

Kolmas yleinen havainto tutkimusaineistoni integraatiouutisoinnista on se, että tekemästäni 44 havainnosta 43 oli integraatiouutisointia ja vain yksi disintegraatiouutisointia. Der Spiegelin tutkimusajanjaksolla julkaisemassa Euroopan unionia käsittelevässä uutisoinnissa Euroopan unionin integraatio esiintyi merkittävästi disintegraatiota useammin. Havainnon avulla on perusteltavissa esittää Der Spiegelin suhtautuneen Euroopan unioniin ja sen integraatioon positiivisesti tutkimusajanjakson aikana.

Tutkielmani tutkimuskysymykseen vastaaminen vaatii Der Spiegelin Euroopan unionin integraatiota käsittelevän uutisoinnin tarkempaa analysointia. Tarkemman analyysin toteutan seuraavaksi teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla kolmen luomani analyysirungon avulla.

6.2 Neofunktionalismin analyysirunko

Tutkielmassani tarkastelen Der Spiegel lehden integraatiouutisointia neofunktionalismin näkökulmasta teorialähtöisen sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti luomani analyysirungon avulla. Luvussa 4.2 esittelemäni analyysirunko koostuu kahdesta yläkäsitteestä: spill-overista ja lojaliteettien siirtymisestä ylikansalliselle toimijalle. Tutkimusaineistostani löytyi yhteensä 13 neofunktionalismin analyysirungon mukaista mainintaa Euroopan unionin integraatiosta. Näistä seitsemän sijoitin spill-over yläkäsitteen alle ja kuusi lojaliteettien siirtymisen ylikansalliselle toimijalle -käsitteen alle.

Tutkimusaineistosta löytämäni seitsemän spill-over mainintaa ovat esimerkkejä integraation ekspansiivisesta logiikasta. Ekspansiivisen logiikan mukaan yhden sektorin integraatio luo painetta integraation syventämiseen myös muilla sektoreilla. Sektoreiden välinen keskinäisriippuvuus luo

skenaarion, jossa integraatio mahdollistetaan muiden sektoreiden integraatiolla (Haas 1958, 283; Niemann & Schmitter 2009, 49).

Integraation ekspansiivinen logiikka ilmenee tutkimusaineistossani kahden laajan uutisaiheen kohdalla. Näistä ensimmäinen on uutisoinnissa kahdesti esiintynyt vaatimus Euroopan unionin reformoimisesta ennen uusien jäsenmaiden, kuten Ukrainan, hyväksymistä (Der Spiegel 22/2022, 86; 25/2022, 27). CSU-poliitikko ja nykyinen Euroopan kansanpuolueen (EPP) puheenjohtaja Manfred Weber vaatii integraation edistämistä ennen uusien jäsenmaiden hyväksymistä Der Spiegelin haastattelussa toteamalla: ”*Luonnollisesti EU:n laajenemisen olisi tapahduttava käsi kädessä sen [integraation] syvenemisen kanssa, jottei unioni muutu täysin toimintakyvyttömäksi*”¹¹ (Der Spiegel 22/2022, 86.) Weberin mukaan EU:n olisi syvennettävä integraatiota tehostamalla päätöksentekoaan, jotta uusien jäsenmaiden hyväksyminen olisi mahdollista. Sama ajatus päätöksenteon tehostamisessa toistuu Der Spiegelin uutisoinnissa, kun lehden toimittaja nostaa esiin EU-maita vaivaavan huolen siitä, että Ukrainan, Moldovan, Georgian sekä kuuden Balkanin valtion hyväksyminen EU:n jäseniksi halvaannuttaisi EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan, ellei unionin päätöksentekoa tehostettaisi poistamalla yksimielisyysvaatimus päätöksenteosta. (Der Spiegel 25/2022, 27.)

Spill-over ja integraation ekspansiivisuus ilmenevät Der Spiegelin uutisoinnissa myös vaatimuksina integraation syventämisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Der Spiegelin uutisoinnissa esitetään viidesti ulko- ja turvallisuuspoliittinen integraatio Euroopan unionille ensiarvoisen tärkeänä, jotta unioni kykenisi selviytymään ulkoisia uhkia, kuten Venäjää ja Kiinaa vastaan (Der Spiegel 10/2022, 56; 13/22, 6; 18/2022, 6; 22/2022, 27; 40/2022, 77). Der Spiegelin Euroopan turvallisuutta ja Yhdysvaltoja käsittelevässä pääkirjoituksessa Euroopan turvallisuuspolitiikkaa kohtaan esitetään seuraavanlainen vaatimus: ”*Siihen [vuoden 2024 Yhdysvaltojen presidentinvaaleihin] mennessä Euroopan on täytynyt aloittaa vahvan puolustus- ja peloteregiimin rakentaminen vastatakseen maailman tuhopolttajan, joka voi vielä pitkään olla nimeltään Vladimir Putin, seuraavaan hyökkäykseen*”¹² (Der Spiegel 18/2022, 6). Vaatimuksen integraatiosta turvallisuuspolitiikan alalla voi tulkita integraation ekspansiivisuudeksi, sillä Euroopan unionin poliittisen ja taloudellisen integraation jatkumisen tulevaisuudessa voi katsoa olevan mahdollista vain, mikäli EU kykenee

¹¹ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: “Natürlich müsste eine erneute Erweiterung der EU mit ihrer Vertiefung einhergehen, damit sie nicht vollkommen handlungsunfähig wird.“

¹² Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: “Spätestens bis dahin muss Europa begonnen haben, ein starkes Verteidigungs- und Abschreckungsregime zu errichten, gegen die nächste Aggression eines Weltbrandstifters, der noch sehr lange Wladimir Putin heißen könnte.“

säilyttämään olemassaolonsa suojautumalla ulkoisilta uhilta turvallisuuspoliittisen integraation kautta.

Spill-over mainintojen erottaminen toisesta analyysirunkoni yläkäsitteestä, lojaliteettien siirtymisestä ylikansalliselle toimijalle, ei ole täysin yksiselitteistä, sillä usein spill-overin mukaisen ekspansiivisen logiikan vaatima integraatio muilla sektoreilla johtaa juuri lojaliteettien siirtymiseen ylikansalliselle toimijalle. Esimerkiksi spill-overiksi luokittelemassani Manfred Weberin haastattelussa Weber esittää uusien jäsenmaiden hyväksymisen mahdollistaviksi keinoiksi yksimielisyysvaatimuksen poistamista EU:n ulko- ja talouspolitiikassa sekä komissaarijärjestelmän muovaamista sellaiseksi, ettei jokaisella valtiolla enää olisikaan omaa komissaaria (Der Spiegel 22/2022, 86.) Samoin puolustuspoliittista spill-overia tutkielmassa edustava pääkirjoitus esittää vahvan yhteisen puolustus ja peloteregiimin rakentamista ratkaisuksi Euroopan ulko- ja turvallisuuspolitiikan puutteelliseen integraatioon. Toteutuessaan kummassakin näistä tapauksista integraation ekspansiivinen logiikka johtaisi lopulta lojaliteettien siirtymiseen ylikansalliselle toimijalle. Tutkimusaineistoni neofunktionalismia käsittelevät uutismaininnat sijoittuvat näin ollen hieman limittäin analyysirunkooni, mikä on toisaalta loogista, sillä analyysirunkoni yläkäsitteet muodostavat neofunktionalismin kaksi peruskäsitettä.

Uutisoinnissa esiintyi kuitenkin kuusi selkeästi eroteltavaa mainintaa lojaliteettien siirtymisestä ylikansallisille toimijoille. Näissä maininnoissa korostui selkeästi kaksi teemaa: yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan rakentaminen sekä EU:n päätösvallan lisääminen unionin äänestyskäytäntöjä muokkaamalla. Ulko- ja puolustuspolitiikan siirtämisestä kansalliselta tasolta ylikansalliselle tasolle esiintyi uutisoinnissa kolme mainintaa (Der Spiegel 9/2022, 6; 9/2022, 64; 10/2022, 26). Nämä maininnat kiteytyvät Der Spiegelin ensimmäisen sodanaikaisen julkaisun pääkirjoitukseen, jossa todetaan suoraan ”yhteisen eurooppalaisen puolustuspolitiikan olevan myöhässä”¹³ (Der Spiegel 9/2022, 6). Uutismaininnoissa vaaditaan ulko- ja puolustuspolitiikan siirtämistä jäsenvaltioilta yhteiselle ylikansalliselle tekijälle. Vaatijoiden joukossa ovat lehden uutisoinnissa muun muassa Euroopan Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Josep Borrell ja EPP:n puheenjohtaja Manfred Weber. Josep Borrell vaatii ”Euroopan unionia luomaan perustan yhteiselle puolustukselle.”¹⁴ Manfred Weber vie Borrellin vaatimuksen konkreettisemmalle tasolle: ”Meidän

¹³ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ” Eine gemeinsame europäische Verteidigungspolitik ist überfällig.”

¹⁴ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ” Sie [Die EU] muss die Mittel für eine gemeinsame Verteidigung beschaffen.“

[EU:n] tulee luoda sisämarkkinat sotatarvikkeille, luoda yhteinen kyberpuolustus sekä rakentaa puolustuskilpi venäläisiltä ohjuksilta suojautumiseen”¹⁵(Der Spiegel 10/2022, 26).

Lojaliteettien siirtyminen ylikansalliselle toimijalle nousee Der Spiegelin uutisoinnissa esiin lisäksi kolmessa EU:n päätöksentekoa käsittelevässä uutisessa (Der Spiegel 22/2022, 26; Der Spiegel 28/2022, 32; 2/2023, 14.) Päätöksenteon siirtyminen ylikansalliselle toimijalle esiintyy uutisoinnissa EU:n demokratisoimisena. Saksan ulkoministeri Annalena Baerbockin Der Spiegelin haastattelussa esittämä vaatimus Euroopan unionin ulkopoliittisen päätöksenteon muuttamisesta enemmistöperusteiseksi on selvä esimerkki päätöksenteon demokratisoitumisesta (Der Spiegel 28/2022, 32). Baerbockin lisäksi myös Saksan puolustusministeri Christine Lambrecht (SPD) antoi tukensa turvallisuuspolitiikan demokratisoimiselle ilmoittamalla, että hän tukee Saksan veto-oikeuksien poistamista asevientikysymyksen kohdalla, jolloin asevienneistä voitaisiin päättää demokraattisesti enemmistöperiaatteella (Der Spiegel 2/2023, 14). Saksan ministerien vaatimukset yksimielisyysvaatimuksesta luopumisesta ovat samanaikaisesti vaatimuksia päätöksenteon siirtämisestä ylikansalliselle tasolle. Yksimielisyyden vaatimisen vaihtaminen enemmistöpäätöksentekoon veisi yksittäisiltä valtioilta mahdollisuuden asettua päätöksenteon esteeksi, jolloin esimerkiksi turvallisuuspolitiikassa päätöksenteko demokratisoituisi ja siirtyisi vahvemmin Euroopan unionin ylikansallisille toimielimille.

6.3 Liberaalin hallitustenvälisyyden analyysirunko

Uutisoinnissa esiintyviä liberaalin hallitustenvälisyyden piirteitä omaavia integraatiomainintoja käsittelem kahdesta yläkäsitteestä koostuvan analyysirungon avulla. Luvussa 4.2 esittelemäni yläkäsitteet ovat yhteistyö hallitusten välillä sekä integraatio valtioiden preferenssien lähentymisen päämääränä. Der Spiegelin uutisoinnista havaitsin kymmenen mainintaa liberaalista hallitustenvälisyydestä. Maininnoista yhdeksän sijoitin yhteistyö hallitusten välillä -yläkäsitteen alle sekä yhden integraatio valtioiden preferenssien lähentymisen päämääränä -yläkäsitteen alle.

Liberaalin hallitustenvälisyyden yläkäsitteistä yhteistyö hallitusten välillä esiintyi tutkimusaineistossa selvästi useimmin. Yhteistyö hallitusten välillä näkyi uutisoinnissa erityisesti kahden teeman kohdalla. Ensimmäinen teemoista on yhteistyön lisääminen ulko- ja puolustuspolitiikassa, joka mainittiin uutisoinnissa viidesti (Der Spiegel 9/2022, 22; 11/2022,

¹⁵ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ” Wir [Die EU] müssen auch einen Binnenmarkt für militärische Güter schaffen, eine gemeinsame Cyberverteidigung und einen Abwehrschild gegen russische Raketen aufbauen“

25/2022, 29 & 71; 42; 22/2022, 27). Liberaalin hallitustenvälisyyden analyysirunkoon sijoittamani maininnat integraatiosta ulko- ja puolustuspolitiikassa eroavat neofunktionalismin analyysirunkoon sijoittamistani siten, ettei niissä puhuta päätöksentekovallan siirtämisestä ylikansalliselle toimijalle. Sen sijaan uutismaininnoissa puhutaan hallitustenvälisen yhteistyön lisäämisestä ulko- ja puolustuspolitiikassa. Esimerkiksi SPD:n edustaja Lars Klingbeil vaatii Der Spiegelin haastattelussa Euroopan unionin jäsenmailta tiiviimpää yhteistyötä sotilasmenoissa ja laajempaa koordinaatiota investointien suhteen (Der Spiegel 11/2022, 42). Klingbeil ei vaadi EU:n yhteisiä puolustusinvestointeja, vaan liberaalin hallitustenvälisyyden mukaisesti tiiviimpää yhteistyötä jäsenvaltioiden välille investointeja tehdessä. Puolustuspolitiikan hallitusten välisen yhteistyön syveneminen ilmenee uutisoinnissa myös Saksan vasemmistopuolueen edustajan Bodo Ramelowin haastattelussa. Ramelowin mukaan Euroopan valtioiden tulisi rakentaa vahva Eurooppa torjuakseen kaikenlaisen nationalismin, imperialismien sekä militarismin. Ramelowin mukaan vahva Eurooppa luodaan ”yhteisten arvojen ja hyvin varustettujen armeijoiden avulla.”¹⁶(Der Spiegel 25/2022, 29.) Ramelowin vaatimus vahvasta Euroopasta eroaa neofunktionalistisista uutismaininnoista siten, että Ramelow ei vaadi yhteistä armeijaa, vaan vahvojen kansallisten armeijoiden yhteistyötä.

Yhteistyö hallitusten välillä näkyi Der Spiegelin uutisoinnissa lisäksi neljänä yleisenä mainintana Euroopan unionin yhtenäisyyden vaalimisesta yhteistyön avulla (Der Spiegel 15/2022, 31; 22/2022, 25 & 29; 50/2022, 81). Tällainen yleinen maininta esiintyy Der Spiegelin uutisoinnissa, kun lehden toimittaja vaatii Saksan ulkoministeri Baerbockilta yhteistyötä muiden EU-maiden johtajien kanssa pitääkseen Euroopan yhtenäisenä Ukrainan sodasta huolimatta (Der Spiegel 15/2022, 31). Sama teema esiintyy myös mielipidekyselyssä, jonka mukaan 72 prosenttia saksalaisista toivoo Saksalta aktiivisuutta Euroopan unionin yhteistyön lisäämisessä unionin toimivuuden parantamiseksi (Der Spiegel 22/2022, 25). Selkeimmin integraatio hallitustenvälisenä yhteistyönä esiintyy kuitenkin bulgarialaisen politologi Ivan Krastevin haastattelussa, jossa hän esittää ajatuksen sodanjälkeisestä Euroopasta, joka tekee entistäkin tiiviimpää yhteistyötä. Krastev tekee kuitenkin selväksi, että kansallisvaltioiden tulisi toimia integraation eteenpäin viejinä. Hänen mielestään ”Brysselin tulisi toimia integraation palveluntarjoajana.”¹⁷ Lisäksi unionin nimi tulisi Krastevin mielestä tällöin vaihtaa Euroopan Kansakuntien unioniksi (saks. *Europäische Nationenunion*). (Der Spiegel 22/2022, 29.)

¹⁶ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ” Das geht aber nur mit gemeinsamen Werten und mit gut ausgestatteten Armeen.“

¹⁷ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: “Brüssel wird ein Dienstleister dieser Integration sein.“

Myös liberaalin hallitustenvälisyyden analyysirungon kohdalla yläkäsitteet ovat vahvasti liitoksissa toisiinsa. Tästä syystä mainintojen yksiselitteinen sijoittaminen analyysirunkoon on haasteellista. On esimerkiksi vaikea esittää, etteikö hallitusten välisen yhteistyön yläkäsitteen alle sijoittamani maininnat yhteisestä puolustuksesta olisi kertoneet myös valtioiden preferenssien lähenemisestä. Puheet yhteisen puolustuksen rakentamisesta Ukrainan sodan kontekstissa, osoittavat valtioiden preferenssien lähentyneen siten, että Vladimir Putin nähdään niin suurena uhkana, että Euroopan on syvennettävä integraatiota puolustussektorilla.

Uutisoinnissa ilmeni kuitenkin yksi suora maininta, jossa integraatio mielletään valtioiden preferenssien lähenemisen päämääräksi (Der Spiegel 25/2022, 29; 30/2022, 8). Preferenssien lähentyminen näkyy Der Spiegelin pääkirjoituksessa, jossa vaaditaan EU:ta suorittamaan kaasuhankinnat keskitetyksi. Keskitetyt hankinnat tulisi toteuttaa jäsenvaltioiden ja yritysten yhteistyön kautta. Yhteistyön mahdollistajaksi kirjoituksessa kuvataan yhteishankintojen mahdollistamaa ostohintojen pudotusta. Matalammat ostohinnat olisivat varmasti valtioiden preferenssi kaasumarkkinoilla, joten yhteisiä kaasuhankintoja voi hyvin pitää preferenssien lähenemisenä. (Der Spiegel 30/2022, 8.)

6.4 Disintegraation analyysirunko

Disintegraatiouutisointia tarkastelen tutkielmassani kolmiosaisen analyysirungon avulla. Luvussa 4.2 esittelemäni analyysirungon yläkäsitteet ovat jäsenvaltioiden eroaminen EU-jäsenyydestä, ylikansallisten instituutioiden vallan heikkeneminen sekä unionin yhteisten politiikkojen palautuminen jäsenvaltioille. Der Spiegelin uutisoinnissa maininnat Euroopan unionin disintegraatiosta olivat harvassa, sillä havaitsin tutkimusaineistostani ainoastaan yhden disintegraatiomaininnan.

Ainoan havaitsemani disintegraatiomaininnan sijoitin analyysirunkoni yläkäsitteen ”unionin yhteisten politiikkojen palautuminen jäsenvaltioille” alle. Der Spiegelin Saksan ulkopoliittikkaa käsittelevässä analyysissä kirjoittaja toteaa Saksan olleen Euroopan integraation ja globalisaation suuri hyötyjä. Toimittajan mukaan ” *Se [Saksa] menestyi globaalin keskinäisriippuvuuden myötä, joka avasi uusia markkinoita kaikkialla maailmassa, ja maailmanjärjestyksen myötä, joka ihmeellisellä tavalla yhdisti taloudellisen dynaamisuuden ja poliittisen vakauden. Kaikki sujui niin hyvin, että monet vakuutuivat siitä, että näin jatkuisi ikuisesti, eivätkä edes osanneet kuvitella, että*

tämä maailma perustuu yhä pohjimmiltaan etuihin ja valtaan.”¹⁸ (Der Spiegel 9/2022, 23.) Der Spiegelin toimittajan mukaan integraation ja globalisaation aikakausi lähenee loppuaan Venäjän avoimen revisionistisen politiikan myötä. Toimittajan mukaan Saksan on pidemmällä aikavälillä ”*pohdittava, miltä kansalliset etumme näyttävät ja miten ne voidaan turvata*”¹⁹. Toimittajan mukaan Saksan ulkopoliitiikan tulisi olla jatkossa realistista. (Der Spiegel 9/2022, 23.) Der Spiegelin analyysin mukaan Saksan tulisi enenevässä määrin ajaa ulkopoliitikassaan omien etujensa mukaista realismia. Toimittajan vaatimukset realistisesta omien etujen ajamisesta voi tulkita disintegraatiouutisoinniksi, sillä omien etujen priorisoiminen johtaa helposti yhteistyön sijaan itsenäisempään päätöksentekoon.

6.5 Analyysirunkojeni ulkopuoliset integraatiohavainnot

Tutkimusaineistostani havaitsin aiempien uutismainintojen lisäksi myös 20 integraatiota käsittelevää uutismainintaa, jotka eivät sopineet luomiini analyysirunkoihin. Nämä integraatiomaininnat voi jakaa kolmeen teemaan. Ensimmäinen teemoista sisältää yhdeksän yleistä ilmaisua Euroopan unionin integraatiosta tai Euroopan yhtenäisyydestä. Nämä maininnat jäävät sisällöltään niin pintapuolisiksi, ettei niitä ole mahdollista perustellusti sijoittaa mihinkään analyysirunkoon. Tällaisia yleisiä mainintoja ovat esimerkiksi ”Kriisin hetkellä Eurooppa yhdistyy”²⁰ ja ”Eurooppa on vain yhdessä turvassa”²¹ (Der Spiegel 10/2022, 26; 11/2022, 85). Tällaiset Euroopan yhtenäisyyden tärkeyttä korostavat uutismaininnat nostavat integraation esiin lehden uutisoinnissa, mutta eivät anna mahdollisuutta analysoida lehden integraatiouutisointia sen tarkemmin.

Toinen teema analyysirunkojen ulkopuolisille integraatiomaininnoille on puheet EU:n maantieteellisestä laajentumisesta. Tutkimusaineistostani havaitsin yhteensä yhdeksän mainintaa maantieteellisestä laajentumisesta. Näiden mainintojen sijoittaminen analyysirunkoihin osoittautui hankalaksi, sillä vaikka Euroopan unionin maantieteellistä laajentumista on teoretisoitu neofunktionalismin ja liberaalin hallitustenvälisyyden avulla (Niemann & Schmitter 2009, 61–63; Moravcsik & Schimmelfennig 80–83), maininnat maantieteellisestä laajentumisesta osoittautuivat sisällöltään liian niukoiksi, jotta niiden sijoittaminen analyysirunkoihin olisi ollut mahdollista. Mainintojen sisältöjen niukkuudella tarkoitan sitä, että maininnat maantieteellisestä laajenemisesta

¹⁸ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ”Es lief so gut, dass viele sich einredeten, so werde es immer bleiben, und viele sich nicht einmal mehr vorstellen konnten, dass diese Welt trotzdem noch immer auf Interessen und Macht ruht.“

¹⁹ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ”Aber mittel- und langfristig müssen die Deutschen mehr darüber nachdenken, wie unsere nationalen Interessen aussehen und wie sie zu sichern sind.“

²⁰ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ”Im Moment der Krise rückt Europa zusammen“

²¹ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ”Europa ist nur gemeinsam sicher“

olivat pääosin tuenosoituksia Ukrainan ja muiden itä-Euroopan maille, eivätkä juurikaan käsitelleet sitä, mitä teoreettisia tekijöitä vaatimusten takana on. Uutisoinnissa esiintyneet laajentumisvaatimukset ovat siten samankaltaisia edellä mainittujen yleisten integraatiomainintojen kannalta, että ne painottavat maantieteellistä laajenemista yhtenäisyyden osoittamiseksi, mutta eivät tarjoa sen tarkemmin mahdollisuutta syvempään analyysiin. Esimerkkejä tällaisista maininnoista ovat Olaf Scholzin näkemys, jonka mukaan ”Ukraina kuuluu eurooppalaiseen perheeseen”²² sekä Manfred Weberin vaatimus, jonka mukaan ”On välttämätöntä lähettää poliittinen signaali ja antaa Ukrainalle EU-jäsen ehdokkaan asema. Sama koskee Moldovan tasavaltaa”²³ (Der Spiegel 22/2022, 86; 25/2022, 25). Ukrainan ja Moldovan lisäksi näissä yleisissä maantieteellistä laajenemista käsittelevissä uutismaininnoissa esiin nousi myös Balkanin maiden mahdolliset EU-jäsen ehdokkuudet (Der Spiegel 11/2022, 42; 18/2022, 84).

Kolmas analyysirunkojen ulkopuolisia integraatiomainintoja käsittelevä teema on Saksan toiminnan kritisoiminen silloin, kun Saksan katsotaan jarruttavan Euroopan integraatiota. Der Spiegelin uutisoinnissa tämä teema esiintyi kahdesti. Ensimmäisen maininnan tekee Der Spiegelin toimitus analysoidessaan Saksan ulkopoliittikkaa. Lehden toimitus kritisoi Saksan hidastelua aseavun tarjoamisessa sekä Euroopan unionin Venäjä-sanktioita koskevassa päätöksenteossa: ”Sodan alusta lähtien Saksa on nähty jarruna, jota muu EU työntää eteenpäin.”²⁴ (Der Spiegel 15/2022, 6). Myös saksan vihreiden (*Bündnis 90/Die Grünen*) europarlamentaarikko Rasmus Andersen kritisoi Saksaa eurooppalaisen yhteistyön hidastamisesta: ”Sen sijaan, että Saksa aktiivisesti muovaisi asioita, se toimii liian usein edistymisen esteenä merkittäväillä poliittisilla alueilla, kuten puolustus- tai talouspolitiikassa”²⁵ (Der Spiegel 16/2022, 29). Saksan hidastelua kritisoivat uutismaininnat eivät juuri tarjoa mahdollisuutta integraatiouutisoinnin tarkempaan analysoimiseen, mutta niiden pohjalta voi vetää sen johtopäätöksen, ettei lehden uutisoinnissa pidetä Saksan integraatiota hidastavista toimista.

²² Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ” Die Ukraine gehört zur europäischen Familie “

²³ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ” Erst einmal ist es jetzt dringend notwendig, ein politisches Signal zu setzen und der Ukraine den Status eines EU-Beitrittskandidaten zu geben. Das Gleiche gilt für die Republik Moldau”

²⁴ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ” Seit Kriegsausbruch stehen die Deutschen als Bremser da, die vom Rest der EU getrieben werden.“

²⁵ Oma suomennos, alkuperäinen saksankielinen sitaatti: ” Statt aktiv zu gestalten, blockiert Deutschland zu oft in relevanten politischen Bereichen, wie in der Verteidigungs- oder Finanzpolitik.“

7. Johtopäätökset

Tässä kandidaatintutkielmassa olen pyrkinyt selvittämään, miten Der Spiegel uutisoi Euroopan unionin integraatiosta Ukrainan sodan ensimmäisen vuoden aikana. Lisäksi olen pyrkinyt löytämään Der Spiegelissä esiintyvistä integraatiouutisoinnista piirteitä klassisista integraatioteorioista. Melko vähäisestä integraatiouutisoinnista huolimatta Der Spiegelin integraatiouutisointi suhtautuu integraatioon selkeästi positiivisesti. Integraatiouutisointi Ukrainan sodan ensimmäisen vuoden ajalta sopii luvussa 2 esittelemääni Saksassa historiallisesti vallalla olleeseen positiiviseen integraatiosuhtautumiseen, eikä viime vuosikymmeninä päätään nostanutta euroskeptismiä ole juurikaan havaittavissa. Lehden uutisointi soveltuu saksalaiseen perinteiseen valtavirta-ajatteluun myös sen perusteella, että uutisoinnissa esiintyvä integraatiouutisointi vastaa pitkälti Saksan kahden suurimman puolueen SPD:n ja CDU:n näkemyksiä Euroopan unionista.

Der Spiegelin tarkasteluajanjaksoni aikaisessa uutisoinnissa on kuitenkin havaittavissa merkittävä muutos aikaisempaan saksalaiseen integraatiokeskusteluun. Perinteisesti EU:ta ei ole nähty turvallisuuspoliittisena unionina, mutta Der Spiegelin uutisoinnissa ulko- ja turvallisuuspoliittinen integraatio nousee merkittävään asemaan. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen integraatio esiintyy tutkimusaineistoni integraatiouutisoinnissa esiintyvistä teemoista selkeästi useimmin. Ukrainan sodan myötä integraatiokeskusteluissa lisääntyneet maininnat yhteisestä turvallisuuspoliittisista teemoista kertovat muutoksesta perinteiseen käsitykseen Euroopan unionista pelkästään taloudellisena ja poliittisena unionina.

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen integraation merkittävyyttä uutisoinnissa korostaa se, että sen tarpeellisuutta perustellaan uutisoinnissa usealla eri tavalla. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen integraatio tuo uutisoinnissa klassiset integraatioteoriat saman teeman äärelle, sillä uutisoinnissa esiintyy kummankin teorian mukaisia näkemyksiä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta integraatiosta. Aihe esiintyy uutisoinnissa niin spill-overina kuin hallitusten välisenä yhteistyönä. Ulko- ja turvallisuuspoliittisen integraation päämäärät ovat uutisoinnin perusteella kummankin teorian näkökulmasta samat, mutta keinot sen saavuttamiseksi eroavat toisistaan. Neofunktionalistisissa uutismaininnoissa integraation syveneminen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa tapahtuisi uusien ylikansallisten instituutioiden luomisen kautta, kun taas liberaalia hallitustenvälisyyttä edustavissa maininnoissa sama tapahtuisi preferenssien lähentymisen ja valtioiden välisen yhteistyön kautta.

Toinen muutos saksalaiseen integraatiokeskusteluun on Der Spiegelin uutisoinnissa esiintyvä uutisointi Euroopan unionin maantieteellisestä laajenemisesta. Vaikka Saksa on historiansa aikana ollut unionin maantieteellisen laajentumisen puolestapuhuja, on sen into uusien maiden liittämiseen

laantunut vuosien 2004 ja 2007 Euroopan unionin itälaajentumisen jälkeen. Ukrainan sodan alkamiseen saakka Saksa olisi halunnut rajata uudet jäsenhdokkaat Länsi-Balkanin valtioihin. Ukrainan sodan myötä saksalaisessa integraatiopolitiikassa tapahtui täyskäännös, kun Saksa geopolitiikan motivoimana alkoi tukea myös Ukrainan, Moldovan ja Georgian jäsenhdokkuuksia. (Töglhofer 2024, 1 & 8.) Tämä muutos näkyi myös Der Spiegelin integraatiouutisoinnissa vaatimuksina integroida Itä-Eurooppa osaksi Euroopan unionia.

Tutkielmassani käyttämäni teorioista neofunktionalismin mukaisia mainintoja esiintyi tutkimusaineistossani eniten. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan lisäksi integraatiosta uutisoitiin neofunktionalismin näkökulmasta erityisesti unionin päätöksentekoa käsittelevissä uutisissa. Spillover ja lojaliteettien siirtyminen Euroopan unionille hallitsivat päätöksentekoa käsittelevää integraatiouutisointia, jossa esitettiin toiveita ja vaatimuksia päätöksenteon demokratisoimisesta sekä päätäntävällän siirtämisestä Euroopan unionin toimielimille. Liberaali hallitustenvälisyys esiintyi uutisoinnissa ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön vahvistamisen lisäksi pääosin yleisinä mainintoina eurooppalaisen yhteistyön merkityksestä.

Tutkielmassani suorittamani teorialähtöisen sisällönanalyysin perusteella on helppo todeta Der Spiegelin uutisoineen Euroopan unionin integraatiosta positiivissävytteisesti. Vaikeampaa on erotella, kumpi klassisista integraatioteorioista hallitsisi uutisointia. Vaikka neofunktionalismi esiintyi uutisoinnissa määrällisesti hieman liberaalia hallitustenvälisyyttä useammin, ei ero mainintamäärissä ole riittävän suuri, jotta sen perusteella voisi vetää suuria johtopäätöksiä.

Tuloksia tarkkaillessa on kuitenkin huomattava, että Der Spiegelin integraatiouutisointi jää tutkimusaineistossani pitkälti puheen tasolle. Sen sijaan, että lehti olisi uutisoinut konkreettisista integraatiota vauhdittavista päätöksistä, koostui valtaosa integraatiouutisoinnista mielipiteistä ja vaatimuksista. Tulevaisuudessa olisikin relevanttia tutkia, johtavatko esimerkiksi aiempaa runsaammat vaatimukset Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisesta integraatiosta tulevaisuudessa konkreettisiin toimiin. Lisäksi on erittäin mielenkiintoista tarkastella toteutuvatko vaatimukset Ukrainan ja muiden itä-Euroopan valtioiden EU-jäsenyyksistä tulevaisuudessa, vai jäävätkö ne puheen tasolle.

Lähdeluettelo

Tutkimusaineisto

Der Spiegel. Aikakausilehdet 9/2022–9/2023. *Der Spiegel*. Spiegel-Verlag. Hamburg.

Tutkimuskirjallisuus ja muut lähteet

Bozo, Frédéric. (2008) France, German unification and European integration. *Europe and the End of the Cold War : A Reappraisal*. Toim. Frederic Bozo, Marie-Pierre Rey, N. Piers Ludlow, & Leopoldo Nuti. Routledge, 148-160.

Bulmer, Simon J. (1997) Shaping the Rules? The Constitutive Politics of the European Union and German Power. *Tamed Power – Germany in Europe*. Toim. Katzenstein, Peter J. Cornell University Press, 49-79.

Bulmer, S., & Paterson, W. E. (2013). Germany as the EU's reluctant hegemon? Of economic strength and political constraints. *Journal of European Public Policy*, 20(10), 1387–1405.

Bundesministerium des Innern und für Heimat (n.d.). *The voting system*. <https://www.bmi.bund.de/EN/topics/constitution/electoral-law/voting-system/voting-system-node.html>.

Clemens, G. (2013). Die deutsche Frage und Europa. In *Deutschland und Europa: Wächst Zusammen, Was Zusammen Gehört?*. Toim. Reinitzer, Heimo & Akademie der Wissenschaften in Hamburg. De Gruyter. 15–26.

Conradt, D. P. (2024a). *Social Democratic Party (SPD) | History, policies, platform, leader, & structure*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Social-Democratic-Party-of-Germany>.

Conradt, D. P. (2024b). *Christian Democratic Union (CDU) | History, Policies, platform, leader, & Structure*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Christian-Democratic-Union-political-party-Germany>.

Der SPIEGEL. (n.d.). eurotopics.net. <https://www.eurotopics.net/de/148789/der-spiegel>.

Deutscher Bundestag - Bundestagswahlergebnisse seit 1949 – Zweitstimmen. (n.d.). Deutscher Bundestag. https://www.bundestag.de/parlament/wahlen/ergebnisse_seit1949-244692.

Dilling, M. (2018). Two of the Same Kind?: The Rise of the AfD and its Implications for the CDU/CSU. *German Politics and Society*, 36(1), 84-104.

Europa. (n.d.). Christlich Demokratische Union Deutschlands (CDU). <https://www.cdu.de/thema/europapolitik-und-euro>.

Europa neu denken (n.d.) Alternative für Deutschland (AfD). <https://www.afd.de/europa-neu-denken/>.

Europa - Wer Europa will, muss es den Reichen nehmen. (n.d.). Die Linke. <https://www.die-linke.de/themen/europa/>.

Gemeinsam für ein starkes Europa. (16.1.2024). Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD). <https://www.spd.de/aktuelles/detail/news/gemeinsam-fuer-ein-starkes-europa/16/01/2024>.

Granieri, R. J. (2004). *The ambivalent alliance: Konrad Adenauer, the CDU/CSU, and the West, 1949-1966*. Berghahn Books.

Haas, E. (1958). *Uniting Of Europe*. University of Notre Dame Press.

Hertner, I. (2018). *Centre-left parties and the european union : Power, accountability and democracy*. Manchester University Press.

Lees, C. (2013). Christian Democracy is Dead; Long Live the Union Parties: Explaining CDU/CSU Dominance within the German Party System. *German Politics*, 22(1–2), 64–81.

Lees, C. (2018). The ‘Alternative for Germany’: The rise of right-wing populism at the heart of Europe. *Politics*, 38(3), 295-310.

Lemke, C. (2020). Right-Wing Populism and International Issues: A Case Study of the AfD. *German Politics and Society*, 38(2), 90-108.

Mearsheimer, J. J. (1990). Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War. *International Security*, 15(1), 5–56.

Meedia. (2019). Auftakt zur MEEDIA-Serie "Leser-Check": Wer liest den Spiegel? Das Magazin in der detaillierten MA-Analyse. Meedia. <https://www.meedia.de/publishing/auftakt-zurmeedia-serie-leser-check-wer-liest-den-spiegel-das-magazin-in-der-detaillierten-ma-analyse71ecadc8be94d4c8cc3dd9f58818aa91>.

Meedia. (2020). IVW-News-Top-50: "stern" wächst gegen den Trend auf neuen Rekord, "Rheinmain Extratipp" überwindet mit 77,5%-Plus die Herbst-Delle. Meedia.

<https://www.meedia.de/publishing/ivw-news-top-50-stern-waechst-gegen-den-trend-auf-neuenrekord-rheinmain-extratipp-ueberwindet-mit-775prozent-plus-die-herbst-delle494b002a8e14d777b5ff25b9a3a72471>.

Moravcsik & Schimmelfennig. (2009). Liberal Intergovernmentalism. *European integration theory (2nd ed.)*. Toim. Wiener, Antje & Diez, Thomas. Oxford: Oxford Univeristy Press, 67–90.

Niemann, Arne & Schmitter, Philippe, C. (2009). Neofunctionalism. *European integration theory (2nd ed.)*. Toim. Wiener, Antje & Diez, Thomas. Oxford: Oxford Univeristy Press, 45–66.

Patel, Kiran. (2011). Germany and European Integration since 1945. *The Oxford Handbook of Modern German History*. Toim. Smith, Helmut. Oxford: Oxford Univeristy Press, 775-794.

Pollack, M. A. (2001). International Relations Theory and European Integration. *Journal of Common Market Studies*, 39(2), 221–244.

Programm der Partei DIE LINKE: DIE LINKE. (2011). Die Linke. <https://www.die-linke.de/partei/programm/>.

Rohrschneider, R., & Whitefield, S. (2016). Party Positions about European Integration in Germany: An Electoral Quandary? *German Politics*, 26(1), 83–103.

Rosamond, Ben. (2000). *Theories of European integration*. Basingstoke: Macmillan Press.

Rosamond, B. (2016). ‘Brexit and the Problem of European Disintegration’, *Journal of Contemporary European Research*. 12 (4), 864–871.

Rosato, S. (2011). Europe’s Troubles: Power Politics and the State of the European Project. *International Security*, 35(4), 45–86.

Sloam, J. (2003). ‘Responsibility for Europe’: the EU policy of the German Social Democrats since unification. *German Politics*, 12(1), 59–78.

Tiilikainen, Teija. (2007). Klassiset integraatioteoriat. *Integraation teoria*. Toim. Tiilikainen, Teija & Palosaari, Teemu. Gaudeamus, 35–52.

Tiilikainen, Teija & Palosaari, Teemu. (2007). Poliitiikan tutkimuksen näkökulma eurooppalaiseen integraatioon. *Integraation teoria*. Toim. Tiilikainen, Teija & Palosaari, Teemu. Gaudeamus, 9–34.

Tuomi, J., Sarajärvi, A., Tammi, kustantaja, & Tammi, kustantaja. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.)*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Töglhofer, Theresia. (2024). *Widening Without Falling Apart: Germany's EU Enlargement Policy*. Swedish Institute for European Policy Studies.

Vollaard, H. (2014). Explaining European Disintegration. *Journal of Common Market Studies*, 52(5), 1142–1159.

Webber, D. (2019). *European disintegration? : the politics of crisis in the European Union*. Red Globe Press

Weldon, S., & Schmitt, H. (2014). European integration and party competition in German federal elections. *German Politics and Society*, 32(2), 54–69.

Wiener, Antje & Diez, Thomas. (2009). Introducing the Mosaic of Integration Theory. *European integration theory (2nd ed.)*. Toim. Wiener, Antje & Diez, Thomas. Oxford: Oxford University Press, 1–24.

Witting, V., & Goldenberg, R. (2023, March 31). Germany passes law to shrink its XXL parliament. *dw.com*. <https://www.dw.com/en/germany-passes-law-to-shrink-its-xxl-parliament/a-64471203>.